Гном у голові

ГНОМ ПОСЕЛИВСЯ В АННИНІЙ ГОЛОВІ ДАВНО...

Гном поселився в Анниній голові давно. За кілька днів по тому, як їй минуло шість років. Сталося це так. Був вечір. Анна, позіхаючи, стояла біля ліжка й саме відгорнула квітчасту ватяну ковдру, збираючись лягти, аж раптом побачила гнома. Він причаївся на рожевій троянді. Гном був манюсінький. Разом зі своїм фіолетовим ковпачком не більший від нігтика на Аннину мізинці. І голосок він мав тихий-тихесенький. Такий тихесенький, що спершу Анна, щоб його почути, тримала гнома великим і вказівним пальцями під самісіньким вухом.

— Та обережніш, лихо його батькові! Ти ж мене розчавиш! — залементував гном.

Анна посадовила його просто собі у вухо. Але й так не догодила.

— Здуріла, чи що? Ти думаєш, я дерев'яний? Мені ж у голові па-морочиться! — нарікав гном.

Перелякавшись, що полетить із такої престрашенної височини додолу і вб'ється на смерть, він щосили вп'явся пальченятами Анні в шкіру вуха. Дівчинці так заболіло, що вона пронизливо вереснула й затрясла головою, силкуючись витрусити гнома геть. Та, на жаль, вийшло навпаки: вона втрусила його у вухо. Ще й дуже глибоко! Він лише ковпачка позбувся.

Ковпачка Анна врешті-решт усе з тим самим вереском із вуха витягла. Проте схопити гнома їй не пощастило.

Вона кинулася у велику кімнату до татка. Татко сидів на лавці й церував Аннину червону шкарпетку. Ту, що з добрячою діркою на п'яті.

— Тату, в мене гном у голові! — заголосила Анна — Витягніть його мерщій!

Тато відклав набік червону шкарпетку з церувальною голкою і засміявся.

— Отут, усередині! — галасувала Анна, ляскаючи себе долонею по лівому вусі.

— Та дарма,— сказав тато, сміючись — Гном у голові — то ж непогана штука. Відтепер він щовечора може розповідати тобі казку на добраніч. Стовідсотково — гноми це вміють куди краще за мене.

Отже, тато не повірив Анні. Він подумав, що мала хитрунка знову — вкотре вже! — пустилася на вигадки, щоб не лягати спати.

— Господи, який же ви тугий на розум, татку! — у відчаї вигукнула Анна і вхопила з робочого кошичка, що стояв перед татом, плетільний гачок, збираючись витягти ним гнома з вуха.

Тато вихопив гачка у неї з рук.

— Це ти, доню, туга на розум! — скрикнув він.— Цим гачком ти проб'єш собі барабанну перетинку й будеш глуха!

— Але ж його треба витягти! — Анна захлипала.

Тато побачив, що цього разу вона не пустує. Він узяв заплакану дитину на руки й поніс до передпокою. Там дістав із шафи великого кишенькового ліхтаря й присвітив ним усередину Аннииного лівого вуха.

— Нема там ніякого гнома,— сказав тато.— Щоб я вмер на місці, якщо це неправда! Там просто трішечки вушної сірки й більш нічого.

Анна перестала хлипати. Тато поніс її до дитячої кімнати, поклав у ліжко, вкрив, цмокнув у кінчик носа, цмокнув у ліву щічку, в праву й нарешті в губенята. Тоді погасив світло й вийшов з кімнати. Дверей він не зачинив. Так завжди хотіла Анна. Вона не могла спокійно заснути за зачиненими дверима.

Анна лежала в пітьмі й думала: "Може, гном випав із вуха тоді, як я бігла до татка, й тепер десь валяється на підлозі. Треба пошукати. Може, він забився?"

Потім Анна заснула. Вона так наплакалась, що дуже-дуже втомилася.

Уранці, ще до снідання, Анна заходилася шукати гнома. Облазила навкарачки все помешкання, обнишпорила кожний куточок. Гнома ніде не було.

Раптом вона побачила в татовій кімнаті пилосос. А-а, то це тато рано-пораненьку пилососив помешкання! Отже, гном у пилососі, стовідсотково!

Анна зняла покришку пилососа і вийняла пилозбірник. Він був повнісінький. Анна понесла його до ванної кімнати, заткнула ванну і обережно спорожнила в неї пилососову торбину. Ціла купа жахливого бруду полетіла донизу, ціла

хмара задушливого пилу знялася догори. Серед усього висипаного сміття Анна знайшла чотири намистини, три скріпки, дві дрібні монетки й шпильку.

Але перешукати весь жахливий бруд із пилозбірника Анна не встигла. До ванної кімнати зненацька вскочив татко.

— А, побий мене грім! — вигукнув він.— Чи в тебе в голові самі дурниці?

— Я собі шукаю гнома,— спробувала виправдатись Анна.

Але татко й слухати нічого не схотів. Украй розгніваний, він висмикнув із ванни затичку, відкрутив душ і змив увесь жахливий бруд. Сміття забило стічний отвір. Тато кинувся на кухню й повернувся з балончиком розчину соляної кислоти. Цілий той балончик тато спорожнив у стічний отвір ванни. Соляна кислота, обернувшись на шумовиння, сичання й сморід, збігла й промила стік.

Анна подумала: "Якщо гном не скрутив собі в'язів, бемцнувшись додолу з мого вуха, не задихнувся в пилососі, не втопився у воді, то вже напевно розчинився в соляній кислоті!"

Вона схилилася над ванною і мовила у вир сичання, піни й смороду:

— Спочивай з миром! Амінь!

Тато відкрутив душ і ретельно змив із ванни соляну кислоту.

— Присягаюсь тобі,— сказав він до Анни,— якщо таке станеться ще хоч однісінький раз, я віддам тебе до притулку. Гарантую!

— Тоді мене забере собі хоч якийсь кращий татко,— відповіла Анна, почимчикувала з ванної кімнати й загадалася над тим, чи їй радіти, чи журитись через гномову загибель. Вона поклала собі не журитися. Адже гном був із нею не дуже люб'язний. А крім того, така дрібненька та ще й така вразлива істота хіба може бути добрим товаришем у грі? Навіщо кому якийсь гном із нігтик завбільшки, котрому, до всього, ще й так паморочиться в голові?

Та й узагалі, Анна не хотіла мати нічого спільного з гномами.

Два тижні згодом Анна сиділа у своїй кімнаті й нанизувала на довгий разок великі барвисті намистини. Раптом у голові в неї щось позіхнуло. Гучно й виразно. Тричі поспіль. А тоді озвався гном:

— Аж тепер, здається, я знов як слід виспався.

Бо він належав до тієї породи гномів, які дуже багато сплять. Він завжди спав тиждень, два, три поспіль, а деколи навіть місяць, два, три поспіль, а тоді ненадовго прокидався. На хвилин п'ять, на півгодини, проте з власної охоти ніколи не на довше, як на годину. Щоправда, за крайньої потреби він, звісно, міг не поспати й цілий день, але то вже геть суперечило його природі.

"Ой-ой-ой! — подумала Анна.— Виходить, гном не помер!"

На це гном сказав:

— Як на мене, то це доволі підло з твого боку — зичити мені смерті! "Як цей клятий гном знає, що я думаю?!" — перелякалась Анна.

— Якщо тобі цікаво це знати, то будь ласка,— сказав гном, — урешті-решт, я сиджу в тебе в голові, то вже ж знатиму, що думає твій мозок!

Анні найдужче хотілося знов заверещати й щосили затрясти головою. Та що тим зарадиш проти гнома-в-голові? Нічогісінько, вона вже знала! А тут ще й татка немає дома — на службі. У помешканні є лише пані Рудолід. Вона приходить щодня зранку, прибирає, готує обід і наглядає за Анною.

Пані Рудолід не любила дитячого галасу. Вона лютилася, як сто дідьчих мам, якщо Анна не сиділа тихо, наче миша. А в гномах-у-го-лові пані Рудолід тямила ще менше за тата.

Анна сиділа така непорушно випростана, аж їй кінчик носа побілів. Довга нитка з барвистими дерев'яними намистинами вислизнула в неї з рук, намистини з'їхали з разка й порозкочувалися по всіх усю-дах. Кілька закотилось аж у передпокій. Саме тоді до передпокою з вітальні нагодилась пані Рудолід. Знеобачки вона наступила однією ногою на одну намистину, а другою — ще на одну, посковзнулася, проїхала до дверей туалету, там беркицьнулася на підлогу, заверещала: "О Госпо-о-о-ди!", вийняла з-під себе дві дерев'яні намистини й просто страхітливо застогнала, потім зіп'ялася на рівні й пошкандибала до дверей Анниної кімнати. Ось уже вона погрозливо простягла Анні перед очі свою долоню з двома намистинами.

— Ну та й дитиночка ж із тебе! — зарепетувала вона — Через тебе я тепер буду калікою! Та тебе ж глядіти — небезпечно для життя!

Анна не відповіла. Вона так само сиділа непорушно випростана, неначе заклякла вся, з побілілим кінчиком носа.

-1 хоч би тобі пробачення попросила! — не вгавала пані Рудолід-Але ж хто там тебе вчив пристойно поводитись?!

Та що Анна й тепер не озвалася, пані Рудолід рвучко повернулась і заходилася визбирувати розсипані намистини.

— До цього дитятка треба нервів завтовшки як корабельні линви! — бурчала вона собі під ніс— По справедливості, мені тут мають збільшити платню, ще й відшкодовувати набиті синці. Ні, треба пошукати собі служби деінде!

— Та й не відкладаючи на завтра,— сказав гном у Анни в голові-Цю стару макітру треба добряче вишарувати й покрити свіжою поливою.

Тієї миті кров знову порум'янила кінчик Аннииого носа, і вона вже не сиділа, наче кам'яна.

"Диви, та цей гном цілком слушно міркує!" — подумала дівчинка.

— Уже ж не як! — озвався гном.

"Було б зовсім непогано деколи порозмовляти з таким гномом,-подумала Анна.— Мені не раз буває так нудно".

— І то правда! — сказав гном.

"Проте всередині в голові він мені зовсім ні до чого,— подумала Анна.— А так — я б зробила йому гарнесеньку хатку. Будиночок із татової коробки на цигарки. Для гнома там простісінько вийде п'ять кімнат, кухня й ванна".

— Ц-ц-ц-ц! — зацмокав гном. Він начебто обмірковував пропозицію.

"А ще я б зробила до будиночка маленький присадок,— подумала Анна.— Із зеленої повсті. А з сірника вийшла б чудова гойдалка".

— Ц-ц-ц-ц! — все прицмокував гном. Лунало це не так щоб заперечно.

Анна підбігла до стелажа, де на одній з полиць стояли всі її іграшкові автомобілі.

"Один можна віддати гномові",— подумала вона.

— Вибирай собі сам,— прошепотіла Анна — "Мерседес" чи БМВ. А може, тобі дужче до серця вантажний "вольво" з причтом? Чи ти любиш залізницю?

— Можеш не шепотіти до мене,— сказав гном — Розслабся. Адже я чую те, що ти думаєш. А від твоєї люб'язної пропозиції я, на жаль, мушу відмовитися. Вона дуже мила, але мені не підійде. Я — гном-головник. Як ото яблучний черв'ячок належить до яблука, так я до голови. Мені необхідне тепло голови. Вільне повітря не для мене. На повітрі я можу витримати хіба кілька хвилин, а далі мені стає зле. Отож краще

я лишуся тут, де є. А ось мого ковпачка ти мені поверни. Без нього я почуваюся неначе трохи голий.

Анна загадалася над тим, де міг подітися крихітний гномів ковпачок. Мабуть, пані Рудолід викинула його геть, як прибирала.

— Та ні, стара макітра ніколи так ретельно не прибирає,— сказав гном — Коли не помиляюся, мій ковпачок лежить під твоїм ліжком, біля ніжки ліворуч від дверей.

Гном не помилився. Ковпачок там і лежав. Анна струснула його від пилюки.

"А чи однаково, у яке вухо його запхнути?" — подумала вона.

— Взагалі-то однаково,— сказав гном,— але саме зараз для мене зручніше, якщо в праве.

Отож Анна запхнула крихітний фіолетовий ковпачок у своє праве вухо. У вусі, — щоправда, лише на коротеньку мить — нестерпно залоскотало. Потім у голові в неї знов позіхнуло. Гучно й виразно. Тричі поспіль. Гном промурмотів:

-1 прошу тебе — не чхай. Чхання брутально перебиває мені сон.

І заснув.

Так само як спершу Анна жахнулася через гнома в голові, тепер вона раділа, що він у неї є. "Гном-у-голові — це ж просто супер! —подумала вона — Не кожне має у себе в голові гнома, а це ж так цікаво! Дітям настільки веселіше жити!"

Цього разу гном не обізвався. Він спав. Анна була певна, що він навіть стиха хропів.

АННА ВИРІШИЛА ТРИМАТИ ГНОМА В СЕКРЕТІ..

Анна вирішила тримати гнома в секреті. По-перше, татко їй знов не повірить, це ясно як білий день. А крім того, цей добродій у голові тривалий час узагалі нічим себе не виказував. Лише з його тихесенького хропіння знати було, що ніде він з її голови не дівся. Хіба, може, цей сонько-дрімко на хвилин кілька прокидався тоді, коли спала Анна.

Аж на початку вересня Анна знов почула в себе у голові позіхання. Позіхнуло гучно й виразно. Тричі поспіль.

Анна саме стояла в універмазі, коли гном прокинувся. У секції валіз і ранців, подорожніх торбин, рюкзаків, портфелів тощо. В руках вона тримала прозорий пластиковий рюкзак. Поруч стояла мама з рожевим шкільним ранцем у руках.

Бо післязавтра Анна мала вперше йти до школи!

— Ні-ні, цього прозорого чуперадла ти в жодному разі не візьмеш, Анно,— сказала мама — У шкільних ранцях зазвичай буває такий лад, як ото у відрах на сміття, а відер на сміття не виставляють на оглядини.

І хоч як Анні хотілося ходити до школи з прозорим рюкзаком за плечима, вона лише кивнула головою, коли мама рушила до каси з рожевим ранцем у руці. Тієї миті важливішим за всі шкільні ранці на світі був для неї гном у голові.

Поволі йдучи слідом за мамою, Анна думала: "Доброго ранку, любий гноме! Як же ти вчасно прокинувся!"

— Я, на жаль, не маю аніякісінького уявлення про "вчасно" чи там "невчасно",— сказав гном і знову трохи позіхнув.— Час для мене легко плутається. Інколи секунди здаються мені роками, а деколи роки минають, як секунди.

— А скільки ж тобі взагалі років? — запитала Анна.

— Також не уявляю,— відповів гном — У всякому разі, я побував уже в дуже багатьох головах. І здебільша — протягом усього їхнього життя!

Мама заплатила за рожевий ранець, узяла Анну за руку й повела геть з універмагу.

— А що ми робитимемо тепер? — запитала вона Анну.

— Поїдьмо на часинку до лісу,— запропонувала Анна.

Ліс був за містом. Автомобілем туди треба було їхати добрих півгодини. А ведучи авто, мама мусила б стежити за дорожнім рухом і тому багато не розмовляла б. Отож Анна мала б час погомоніти з гномом.

— До лісу? — У мами на переніссі залягло дві зморшки — знак стурбованості, і вона глянула на свій наручний годинник— Анно,

0 четвертій у мене прослухування. У нас із тобою обмаль часу. Ми б устигли хіба що туди й назад.

— То що ж ми встигнемо до вашого прослухування? — запитала Анна.

— Зазирнути до кондитерської на тістечка з кока-колою,— сказала мама.

— Ну добре,— муркнула Анна й потупцяла слідом за мамою до кондитерської.

Поки вони їли тістечка й пили кока-колу, Анна спілкувалася і з мамою, і з гномом. То було важкувато, проте все минуло гладенько. Бо з гномом вона ж розмовляла тільки подумки.

Від мами Анна довідалася, що та післязавтра має на два тижні виїхати на гастролі. І що вона кожного дня надсилатиме Анні листівку з тисячею поцілунків.

А від гнома Анна дізналася, що в нього немає імені, що він не чоловік і не жінка.

— У нас такого поділу не існує,— пояснив він — Нам це не потрібно, бо ми ж не народжуємось, як ви, люди. Ми просто є, і край. Тому нам

1 нема потреби ділитися на чоловіків і жінок, щоб народжуватися на світ.

Коли Анна розповіла гномові, що післязавтра йде до школи, той зрадів.

— Школу я люблю,— сказав він — А тим часом уже давненько там не був. Остання голова, в якій я мешкав, уже скінчила науку, коли я в ній поселився.

Гном нізащо не хотів пропустити першого шкільного дня.

— Збудиш мене, як настане час,— мовив він,— чхни тричі — і я буду на ногах!

Потім гном знову заснув і Анна змогла цілком присвятити себе мамі. І розповіла їй, що татко вчора звільнив пані Рудолід.

— Я ж тепер ходитиму до школи,— сказала Анна,— тому ця стара макітра більше не потрібна. Самі прибиратимемо і на ощаджені гроші житимемо на широку ногу. Макітряча місячна платня — то мені шикарне вело!

Перегодом Анна спитала маму:

— Як ви поїдете, де я буду після школи?

-Саме тепер матиме пополудні вільний час Лізль,— сказала мама.— Якраз два тижні.

— Тільки не Лізль! — вигукнула Анна.

— То, може, попросити Ганнелору? — запитала мама.

— Тільки якщо інакше ніяк не виходить,— заявила Анна.

Вона була розчарована. Аякже! Саме першого її шкільного дня мама десь поїде! Хіба це не підлість? Таж першого дня до школи всіх дітей приводять їхні мами!

— А як тобі Франц-Йозеф? — запитала мама.

Анна кивнула головою. Франц-Йозеф замість мами — ще туди-сюди.

— От і гаразд,— сказала мама.— Я спитаю, чи він має час, і завтра тобі скажу.

Вона знов зиркнула на годинник, побачила, що вже за десять хвилин четверта, і занервувалася.

— Візьміть мені таксі,— сказала Анна — Бо якщо повезете мене самі, то спізнитеся на прослухування.

Мама полегшено кивнула головою, розплатилася за тістечка та кока-колу й погнала з Анною до найближчої стоянки таксі. Там вона вліпила Анні поцілунок у чоло, а водієві таксі — гроші в руку й помчала у своїй машині геть, тільки смуга лягла.

— То як почувається така маленька дівчинка під час великої подорожі зовсім сама? — запитав водій таксі, коли вони зупинились перед Аннним будинком...

Анна взяла під пахву рожевий ранець, сказала:

— Я — велика дівчинка, а подорож була маленька — І вилізла з автомобіля.

Вона терпіти не могла, коли її називали маленькою дівчинкою. Крім того, вона вже звикла їздити на таксі сама, без дорослих. Щонайменше двічі на тиждень мама поспіхом садовила її в таксі. Але ж усе те анітрохи не обходило цього чужезного дядька!

З Аннним позашкільним часом справи були такі. Після полудня Анна перебувала під опікою в мами. А мама ніколи не вміла до пуття розподілити свій час. Отож мало не кожне

Аннине з мамою пообіддя завершувалося тим, що в мами на обличчі малювався жах і вона скрикувала:

— Ой Господи, як уже пізно!

Анна була навдивовижу розпланована дитина. Пообідньої пори вона бувала з мамою. Вечорами, ночами та ранками — з татом. Передобіддями над нею дотепер старшувала пані Рудолід. У вихідні ж Анною опікувалися по черзі тато й мама.

Чому так? Тому що Аннині тато й мама були розлучені. Зазвичай діти розлучених подружніх пар живуть коло матері, а батько забирає їх до себе пополудні раз на тиждень. Чи раз на два тижні. Або навіть раз на місяць. Чи й узагалі ніколи. Залежно від того, як батько з матір'ю розв'язали це питання в суді. У тім, що в Анни було по-інакшому, завинив мамин фах. Аннина мама була актриса, хоч і не з тих уславлених актрис, у яких люди просять автографи. Вона виконувала невеличкі ролі в невеличкому театрі. Але ж і в невеличких театрах вечорами бувають вистави. Інколи ж мама виїздила на гастролі. Тоді вона впродовж тижня або двох разом зі своїми колегами їздила з міста до міста й давала вистави в інших театрах. А хто має такий фах, тому, вважай, неможливо як слід наглядати за дитиною.

Адже вечорами ти не вдома, а вранці відсипаєшся після пізньої вистави.

Тато Аннин завжди миттю схоплювався ранніми ранками, а ввечері полюбляв зарані лягти спати. Виїздити він ніколи нікуди не виїздив. Тому Анні й було зручніше жити коло тата. Труднощі виникали, лише коли мамі доводилося виїжджати на гастролі. Тоді пообідньої пори наглядати за Анною мав хтось третій, бо татові не так просто надавали додаткову відпустку.

Він мусив сидіти в конторі. Отож під час маминих гастролей Анною опікувалися чи Лізль, чи Ганнелора, чи Франц-Йозеф.

З усіх трьох Анні найдужче подобався Франц-Йозеф. То був молодик без певного фаху. Він то працював малярем — розписував помешкання, то садівником, то водієм, то сезонним листоношею. Деколи бував трохи й студентом. Або доглядав малих дітей. Із Фран-цом-Йозефом Анна залюбки перебувала б геть усі свої "пополудні-без-мами". Тільки ж Франца-Йозефа не можна було залучити задарма. Догляд дитини мамі доводилося оплачувати. А грошей у мами було небагато. Актори, якщо вони незнамениті, заробляють мало.

Але тепер, перед початком Анниного першого навчального року, мама найняла для донечки Франца-Йозефа аж на два тижні. Анна визнала, що це й справедливо! Адже коли людина вперше йде до школи, то це вам не абищо! Тоді неодмінно потрібен хтось такий, з ким тобі добре, хто справді тебе слухатиме, коли ти розповідатимеш йому про школу, про пані вчительку, про інших школярів, про шкільного сторожа, шкільну спортзалу, шкільне молоко й пані директорку. Тут Лізль чи Ганнелора не годилися. Вони обидві ніколи Анни насправді не слухали. Лише прикидалися, що слухають. Коли Анна їм щось розповідала, вона добре бачила, як вони просто при-кивують час від часу головою, а самі думають про щось зовсім інше. А ось Франц-Йозеф — те, що треба. Його завжди по-справжньому цікавили найменші подробиці того, що Анна зазнавала в школі. Він хотів знати про школу все.

Але про гнома в голові Анна Францові-Йозефу не розповіла. Цього не схотів гном.

— Облиш,— застеріг він її.— Невідомо, чим це може обернутися. Один чоловік, у голові якого я колись мешкав, почав усім про це розповідати й дорозповідався до того, що всі

стали вважати його геть пришелепуватим. Його запроторили до такої лікарні — з заґратованими вікнами й навічно замкненими дверима. Чоловік той впав у страшний відчай, зробився геть нещасний, і я мусив знайти для себе іншу голову, бо ж голова нещасної, охопленої розпачем людини — то дуже незатишне місце мешкання.

Такої долі Анна собі не бажала. Тим-то вона й не розповіла про гнома навіть Францові-Йозефу. Хоча й була певна, що той дуже тішився б із гнома. До речі, гном, відколи Анна пішла до школи, на диво рідко спав. Уже першого шкільного дня, коли вона збудила його, тричі поспіль чхнувши, він примудрився не спати цілісіньку годину. Аннина школа йому сподобалася.

— Збіса привітний будинок,— похвалив він,— світлий і пахне гарно. Ті школи, до яких ходили колишні мої голови, були похмурі і тхнули, як зайчатники.

Аннину вчительку гном оцінив як "нормальну".

— Приємна пані,— сказав він.— Не горлає, не ставить дітей у куток і не лупить ціпком по пальцях. Дуже миролюбна пані!

Коли Анна сказала, що вчителям заборонено бити дітей, гном ніяк не міг у те повірити.

— Але ж я був колись в одній голові, то їй перепадало від учителя стільки товчеників, що я від них зробився майже якимсь тремтуном, ніколи не переставав тремтіти. Тільки-но, бувало, ми на якусь мить подумаємо про щось інше, крім читання, писання й рахування, як тут відразу — лусь-лусь-лусь! — по нашому черепі!

"Це, певно, було за царя Хмеля",— подумала Анна.

— Може, й за Хмеля,— промурмотів гном. Він-бо не мав ані гадки про час.

Анна була непомалу розчарована тим, що гном виявився страшенно неосвіченим. Він знав нітрохи не більше за неї. Як у писанні, так і в читанні та рахуванні. Цього Анна не могла збагнути. Вона дорікнула гномові:

"Ти ж учився зі стількома головами, що мав би знати силу-силен-ну всього!"

— Ще б пак! Так кожен скаже! — вигукнув гном — Але ж я завжди був достеменно такий розумний чи достеменно такий дурний, як та голова, в якій я мешкав. Одного разу я оселився в голові славетного професори математики. Тоді я вмів рахувати краще, ніж комп'ютер. А коли перебував у голові перекладача, то досконало знав сім мов. Усно й письмово! Та, розумієш, тільки-но я виселявся з тієї чи іншої голови, усі мої знання мов здиміли!

Як добре поміркувати, то воно й не диво. Адже в того, хто вкупі з своїм фіолетовим ковпачком не більший від нігтика на мізинці шестирічного дівчати, голова дрібненька, як мачина. У такій голові мозок десь такий крихітний, що його ледве чи й побачиш. То що ж може вміститися у мозкові завбільшки з мачину?

А проте гном раз у раз ставав Анні в пригоді під час навчання. Бо хоча знав він не більше за неї, та зате вмів знаходити в її мозкові все, що вона забула. Адже те, що ти позабував, валяється в мозку хтозна-де і його ніяк не знайдеш, коли треба. Гном усе завжди знаходив. Та ще й миттю!

Коли, приміром, Анна не могла згадати, що вчителька задала їм додому, треба було тільки спитати гнома. Той вигукував: "Хвилиночку!", порпався якусь мить у Анни в голові й казав:

— Ось де воно! Прочитати оповідання на сторінці дванадцятій читанки. Намалювати малюнок, на якому осіннє листя літає в повітрі!

Або коли вчителька на уроці арифметики запитувала Анну, скільки буде, якщо від дванадцяти відняти вісім, Анні зовсім не доводилося над цим думати. Адже те, що коли від дванадцяти відняти вісім, то буде чотири, уже було вкарбоване в її мозок і гном мав цей результат напохваті.

А що вже "споряджати" до школи Аннин шкільний ранець, то в цьому гном був справжній ас! Ніколи не бувало, щоб він щось забув. Анна завжди приходила до школи з геть усім потрібним. А якщо гном увечері, збираючи на завтра Аннин шкільний ранець, був такий стомлений, аж забував перелічити Анні все, що належало туди покласти, то нагадував їй про те за сніданком.

Для Анни це було дуже приємно. Зате для гнома життя робилося виснажливим. Він не мав змоги викроїти собі звичної пайки сну. Тепер він раз у раз позіхав. Не лише прокидаючись уранці або перед сном. Частенько позіхала разом з ним і Анна — адже позіхи заразливі. Навіть голос у гнома зробився хрипкий: стільки говорити, як тепер, гном не звик.

ОСТАННЬОГО ШКІЛЬНОГО дня ПЕРЕД РІЗДВОМ...

Останнього шкільного дня перед Різдвом, після того як учителька побажала всім дітям "веселого Різдва й щасливого Нового року", гном сказав Анні:

— Так, але тепер уже й з мене годі! Я спатиму аж до кінця різдвяних канікул. Отож не чхай — не буди мене, бо я неодмінно матиму колапс кровообігу.

"Але ж починаються Різдвяні свята! — подумала Анна.— Ялинка! Подарунки! Хіба ж можна все це проспати? Різдво — то ж найкраще свято в цілім році!"

— Не для мене! — промимрив гном, позіхнув і захропів.

"А я ж хотіла зумисне для нього влаштувати маленьку ялинку з семи ялинкових хвоїнок,— подумала Анна — І подарувати йому новенький ковпачок. Із червоного шовку".

Вона трішки поміркувала, чи не чхнути їй та не збудити гнома, щоб розтлумачити йому, яке дивовижно-прекрасне свято — Різдво. Та зрештою вирішила не турбувати гнома. Не хотіла ж вона справді, щоб у гнома стався колапс кровообігу — хай там що ці слова означали. Вона подумала: "Нехай бідолашка виспиться досхочу, а збуджу я його, аж як роздаватимуть різдвяні подарунки".

Двадцять четвертого грудня Анна цілісінький пополудень просиділа у своїй кімнаті, силкуючись виклеїти ялинку з семи хвоїнок і пошити манісінький шовковий ковпачок. Та з цим їй не пощастило. Тоді вона вирішила дати гномові проспати всі Різдвяні свята. Нема чого наражати сердешного гнома на колапс кровообігу, якщо вона навіть різдвяних подарунків для нього не має!

Хоча Анна й запевняла гнома, що Різдво — найкраще свято року, та сама вірила в те не зовсім непохитно. Вона просто завжди так казала, бо так казали всі діти, а вона не хотіла бути якимсь винятком. Насправді Анна трохи навіть боялася Різдвяних свят, бо для неї то були зовсім не прості свята. Через її розлучених тата й маму!

Аннині тато й мама не так уже страшенно ворогували між собою, щоб не зустріти, на втіху доньці, Святвечір утрьох. Але чудового довгого Святвечора, який зустрічають разом тато, мама й дитина, сподіватись було годі. На свята неодмінно приїздили мамині батько й мати з Лінца й татові з Граца. Мамині ж батько та мати не хотіли бачити татових. А татові не бажали мати нічого спільного з маминими. Мамині казали, що розлучення Аннинх тата й мами сталося через тата. А татові твердили, що винна в розлученні мама. Тому, зустрічаючись, одні й другі сварилися між собою. А Різдво, врешті-решт,— свято злагоди. І сварки на Різдвяні свята зовсім недоречні.

Через те Аннині Різдвяні святки відбувалися так. Святвечір зустрічали раннього пополудня в татковому помешканні. Анна з татом і мамою. Потім тато їхав на вокзал, щоб привезти звідти своїх батька та матір. Анна ж тим часом їхала з мамою до маминого помешкання. Там вона зустрічала свято з мамою та маминими батьком і матір'ю. А тоді приїздив тато й забирав Анну до себе. Щоб зустріти свято з татовими батьком та матір'ю. Уранці Анну забирала до себе мама. А на другий день Різдва Анна знову була в тата. Цілий перший день Різдва Анні доводилося витримувати маминих батька з матір'ю, а цілий другий — татових.

Анна не любила своїх дідусів та бабусь. Бо одні не любили її мами, а другі — її тата. І ті й інші були винні в тому, що Анна ніколи не мала чудового, довгого, радісного Різдвяного свята разом з татом і мамою. А дідусі й бабусі притягали ж із собою

просто-таки розкішні подарунки. Анна тільки думала: "До дідьчої мами! Узяли б та надіслали все те добро поштою!"

Цього року навіть звичний куценький Святвечір тата, мами й доні в татовому помешканні вийшов не дуже вдалий. У першій половині дня тато поїхав купити ялинку. В обід він припер додому величезне хвойне дерево — від підлоги аж до стелі.

— Мабуть, я трохи прорахувався,— зітхнув тато.

Велетенська ялинка мала такий товстий стовбур, що всі чотири хрестовини, принесені з льоху, виявилися для нього замалі. Отож тато мусив збити нову хрестовину з дерев'яних брусків і випиляв у ній велику діру для могутнього стовбура. Тривало це довгенько. Коли завітала на свято мама, тато саме встановив ялинку в хрестовину. А вона ж була ще зовсім не прикрашена!

Анна, мама й тато хапалися як несамовиті, прибираючи різдвяне "деревце" у святкове вбрання: ялинка ж мала стояти вся в свічках, барвистих кульках, цукерках у яскравих обгортках та мерехтливому "дощику". А мама через кожні дві-три хвилини казала:

— Ну, тепер уже годі, Анно!

Хоча до "годі" ще було далеко. Мама казала так лише тому, що час спливав страшенно швидко, робилося дедалі пізніше. Адже рівно о шостій під дверима маминого помешкання стоятимуть її старі й дзвонитимуть! Які ж кислі вони скорчать на обличчях міни, коли ніхто їм не відчинить!

Аж ось і тато сказав, що, мовляв, ялинка вже має супершикарний вигляд. Тільки ж і він казав неправду — лише тому, що рівно о шостій мав бути на вокзалі.

Анна запротестувала. Рожеві тістечка-пушинки, шоколадні іграшки, мережкі зірки, бляшані Діди Морози та ланцюжки з барвистого паперу, що їх Анна зробила власними руками,— усе те також мало бути на ялинці. І срібні монетки, й золоті шишки!

Тато й мама погодилися з цим і прикрашали ялинку далі. Та невелика то втіха — прикрашати різдвяну ялинку з двома людьми, які раз у раз поглядають на годинник і дедалі дужче нервуються. О пів на шосту Анна врешті більш-менш задовольнилася виглядим ялинки. Залишалося, може, з двадцять хвилин — на святкування! Анна навіть не встигла поглянути на подарунки, що їх поклали для неї під ялинку тато й мама.

— Треба вже йти, Анно,— сказала мама — Та ти ж іще приїдеш сюди увечері!

А тато втішив Анну:

— Кілька приємних сюрпризів залишиться тобі на пізніше!

Анна засапано бігла за мамою до автомобіля. Вулиця лежала блискуча й гладенька, як дзеркало.

— Ще й це на додачу! — бурчала мама — Тільки ожеледі мені й бракувало! По такій дорозі не їхатимеш, а повзтимеш. А мої старі вже стоятимуть під дверима, знову буде котячий концерт!

Коли мама з Анною зійшли сходами нагору, її старих під дверима помешкання ще не було. Та тільки-но мама увійшла до передпокою, як задзвонив телефон. Дзвонила мамина мати. Повідомила, що, мовляв, вони ще лише в Санкт-Пельтені. Через ожеледь.

— Швидше ніж двадцять кілометрів за годину батько не може їхати,— сказала вона.— Поки ми доїдемо до вас, мине, певно, ще годин зо дві.

— От дурне! — забурчала Анна.— Ми б оце втрьох спокійнісінько могли святкувати Різдво! Але ж вам треба було мерщій бігти!

— Хіба ж я знала, що автобан укриється ожеледдю? — боронилася мама — За тим шаленим прикрашанням ялинки я навіть не помітила, що надворі стало так слизько. Крім того, залізниці ожеледь не страшна. А я ж так хотіла уникнути побачення з моїми колишніми свекром та свекрухою!

— А чого хотіла я, вам на те начхати,— сказала Анна. — Слухай, не починай! — вигукнула мама— Хоч на Різдво не

дорікай мені за те, що в нас не склалося нормальної родини. Крім того, розлучені батько й мати тепер звична річ. За статистикою, кожна третя дитина має розлучених батька-матір.

— Кожна друга дитина має собаку, а в мене, бач, і немає,— відповіла Анна.

— Та я б тобі купила собачатко,— виправдовувалась мама, — але ж твій тато проти. Він пригрозив, що ніякого собаки й на поріг свого помешкання не пустить.

Анна геть розсердилася.

— Я не казала, що ви мусите подарувати мені собаку! — закричала вона.

— Казала! — вигукнула мама.

— Не казала! — вигукнула Анна — Я сказала тільки: якщо розлучені батько й мати — це нормально, бо в кожної третьої дитини батько й мати розлучені, то тоді нормально було б, якби я мала собаку, бо ж кожна друга дитина її має! Чого це все нормальне паскудне в мене є, а нічого нормального хорошого немає? Ось що я хотіла сказати!

— Ох, Анно! — промурмотіла мама, дивлячись на доньку своїм жалібним — "як у таксі", казала Анна,— поглядом. А коли мама так дивилась, Анна не могла на неї довго сердитися.

— А, начхати! — вирішила вона.— Засвітімо краще ялинку.

Ялинка в мами була не дуже висока, заввишки як Анна. І прибрана тільки білими свічками, білим "янгольським волоссячком" та білими кульками.

— Може, краще зачекаймо, поки прибудуть твої дідусь та бабуся? —запропонувала мама.— Ти ж знаєш свою бабусю. Вона миттю образиться, як побачить, що свічки на ялинці вже горять.

— О'кей,— сказала Анна і ввімкнула телевізор.

Коли мамині старі нарешті з'явилися, вони спочатку докладно розповіли про ожеледь на автобані й про цілу низку дорожніх пригод, яких самі вони, дяка Богові, уникли. Потім

бабусі забаглося до ванної кімнати — "освіжитись" і перевдягтися, бо вона привезла з собою в подорожній торбині святкове вбрання.

— У машині,— пояснила вона Анні,— я б геть-чисто пожмакала своє плісе!

У ванній кімнаті бабуся чепурилася без краю.

Мама тричі підходила до дверей ванної, стукала в двері й гукала:

— Мамуню, годі вже! Будемо дарувати подарунки, поки не пізно! Була майже дев'ята година вечора, коли бабуся зі свіжонакруче-

ними кучериками, напудрованими щоками, трьома разками намиста на шиї та золотистим паском на животі випливла з ванної кімнати.

Мама подзвонила у дзвіночок, дідусь позасвічував свічки на ялинці. І тоді пролунав дзвінок у двері. Приїхав татко!

— Чого це він так зарані?! — обурилася бабуня.

— Бо зараз рівно дев'ята година,— сказала Анна. їй страшенно закортіло висолопити бабусі язика.

Мама пішла відчиняти. Бабуся гукнула їй навздогін:

— Скажи йому, що ми ще не впоралися. Хай приїде за годину! Дідусь мовив Анні:

— А тепер у мирі й спокої подивися, що ми тобі привезли. На це ще, певно, стане часу!

Мама повернулася до кімнати.

— Він пішов? — запитала бабуся.

— Він чекає в кухні,— відповіла мама. Вигляд у неї був дуже нещасний.

Анна вирішила, що вона ніяк не може роздивлятись подарунки, тимчасом як тато сам-один сидить у кухні. Як на те, в кухні навіть не прибрано до пуття. Мама готувала тут святкову вечерю. А як мама куховарить, після неї завжди збирається ціла купа брудного начиння. Воно тепер так і стоїть немите.

Анна сказала:

— Краще я подивлюся подарунки завтра.

— Але ж дитинко! — зойкнула бабуся.

— Дай їй спокій,— сказав дідусь.

Анна зібралася вийти з кімнати. Вона вже була біля дверей, коли бабуся гукнула:

— То я навіть поцілунка не отримаю на прощання?!

Анні дуже кортіло сказати: "Ні!" Але вона добре знала, що тоді бабуся й мама посваряться. І мамі дорікатимуть, що вона не вміє Анну виховувати.

Отож Анна бадьоренько повернулась від дверей назад і цмокнула бабусю в напудровану щоку. А потім — дідуся в бакенбарди. Поцілувати дідуся їй видалося не так тяжко, як бабусю. Потім Анна побігла до передпокою і вдяглася в пальто.

— Татку, я вже! — гукнула вона в кухню.

Тато вийшов із кухні. Він навіть пальта не скидав, так і сидів там одягнений. І хутряна шапка також була в нього на голові.

— Ну то й рушаймо,— сказав тато. Вигляд він мав не дуже радісний.

Мама стояла біля дверей кімнати й мимрила:

— Kазна-що! Мені дуже прикро, Анно!

— Ну, бувайте,— сказала Анна й спробувала усміхнутись.

Третій день Різдвяних свят був для Анни кращий лише на початку. Тепер вона вже нікуди не поспішала і могла спокійно розпакувати подарунки й тішитися.

А подарунків було багато. Червоний наручний годинник з Мікі-Маусом на циферблаті, купа всіляких іграшок, роликові ковзани, двоповерховий будиночок із мансардою — для ляльки, книжки, ланцюжок з підвіскою — на шию, білий лижний костюм, міні-супермар-кет з багатьма полицями, на яких стояли крихітні пакунки пральних порошків чи макаронів; були тут навіть три манюсінькі візочки для скуповування; а за касою сиділа товста касирка з пластиліну, руки й ноги в неї згиналися, як заманеться.

Татові старі привезли Анні величезний пакунок. Завбільшки як ціла шафа і такий важезний, що Анна не могла його навіть зрушити з місця. Ні на сантиметр.

— Його привезли вантажним експресом,— гордо сказав дідусь.-Бо в купе він, звісно, не вліз би!

— А я вчора купив багажник на дах свого автомобіля,— сказав тато,— задля того, щоб привезти цю штуку з вокзалу додому.

А подарунок у здоровенному пакунку був — здуріти можна! — дитяча гірка зі спускалкою та великим матрацом із пінопласту. Щоб не забитись, якщо полетиш ізверху або занадто розженешся для спуску. Тато з дідусем припасовували одну до одної складові частини гірки і встановлювали її до самої півночі. Встановили її в найбільшій кімнаті, бо Аннина була для велетенської споруди замала.

Анна дуже тішилася цим подарунком. Вона навіть була вирішила вважати цей вечір за чудовий. Та потім, уже майже наприкінці, він знову зійшов на казна-що. Сталося це так. Анна вже лежала у своєму ліжку з червоним годинником на руці, з чудовою підвіскою на ланцюжку на шиї і гортала одну з подарованих книжок. Зненацька їй спало на думку, що, власне, можна ж іще трохи поспускатися з подарованої гірки. Дарма що було вже так пізно!

Тато з дідусем та бабусею сиділи в татовій кімнаті. Якщо Анна тихісінько прослизне до великої кімнати, ті троє співрозмовників не помітять. Адже вони, стовідсотково, були б проти того, щоб Анна серед ночі займалася спортом.

Отож вона якомога нечутно покралася до жаданої гірки. Двері таткової кімнати були прочинені, і Анна почула, як тато сказав:

— Авжеж, інколи таки буває задосить!

Анні закортіло дізнатися, чого саме таткові інколи буває аж задосить, і вона підкралася до дверей його кімнати.

— Та певно ж, це не чоловіче діло,— мовила бабуся.

— Розлученій жінці з дитиною також не краще,— сказав тато.— Навпаки, ще гірше, бо здебільшого колишній чоловік не забирає після півдня дитину до себе.

— Може, й так,— припустила бабуся,— та в кожному разі, для тебе це не життя. До того ж, ти й не маєш крайньої потреби так жити. Врешті-решт, у тебе є мати, і вона досить здорова й має пребагато вільного часу.

"Ой-ой-ой-ой! — подумала Анна — То це баба переїде сюди жити!"

Та далі пішло ще веселіше. Бабуся сказала:

— У нас просторий будинок з великим садком. Для дитини — ідеальне середовище! І ти ж можеш щовихідних приїжджати в гості. Принаймні хоч трохи частіше бачитимемось.

Анна штовхнула двері.

— Ні-ні-ні, ніколи в світі! — вигукнула вона і зайшлася плачем. Татко зірвався на ноги.

— Але ж Анно! — скрикнув він — Якби ти зачекала всього дві секундочки, то почула б, що я на це ніколи-ніколи-ніколи в світі не погоджуся!

Татко схопив Анну на руки й засміявся.

— Що б же я без тебе робив? — запитав він і поцілував Анну в шию. Щоправда, дуже легесенько й страшенно ніжно.

— Але ж вам мене задосить,— все не могла заспокоїтися Анна.

— Та не тебе, ні,— сказав тато.— Щонайбільше — прибирання й ку-ховаріння. Але ж ми можемо задля цього знов узяти якусь "стару макітру". Якщо мені воно зовсім набридне. Ну, поживемо з тобою не на таку широку ногу!

Аж тепер Анна вгамувалася. Тато відніс доню до її кімнати.

— Нехай собі твоя бабуся побалакає,— сказав він тихо.— Вона нам злого не бажає.

— А вийшло дуже зле,— зауважила Анна.

Татко поцілував Анну в кінчик носа, тоді в праву щоку, в ліву й нарешті в губенята.

— Анно, без тебе я в цьому житті пропав би,— сказав він перед тим як вийти з кімнати.

ЗАКІНЧИЛИСЯ Й КАНІКУЛИ..

Закінчилися й канікули, а гном усе спав. Першого шкільного дня Анна чхнула тричі поспіль, щоб збудити сплюха, але той лише промимрив:

— Я ще не виспався! — І знову заснув.

Анна дала йому на сон ще два тижні часу, а тоді знов тричі поспіль чхнула.

Ох і розпозіхався ж гном, прокинувшись! Позіхнув не тричі, а добрих тридцять разів поспіль.

— І що ж такого цікавого сталося? — запитав він.

"Та взагалі нічого не сталося! — подумала Анна.— Нудьга собача!"

— То я ще трішки задрімну,— промурмотів гном і знову захропів. Анна була розчарована. Вона ж бо саме тому й збудила гнома, що

нічогісінько цікавого не відбувалося, що їй було так нудно. Тому що їй хотілося трохи погомоніти з гномом. Учителька саме муштрувала "поганих учнів" із читання вголос. Анна ж уміла читати дуже добре. І вголос і мовчки. Тож очікувати, що вчителька викличе читати і її, не доводилося. З досади на сплюха-гнома Анна сказала вголос:

— Ти, дурнуватий курдуплик!

І тоді Герман, Аннин сусід за партою, штовхнув її під бік і просичав у відповідь:

— Сама — дурнуватий курдуплик!

Цей Герман узагалі був проблемка! Анна в ньому розчарувалася капітально. А першого дня в школі він же так був їй сподобався! Адже він був такий гарний! Мав довгі чорні кучері. І великі сині очі. І невеличкий рівнесенький носик з трьома премилими цяточками ластовиння на кінчику. Ще й білі як сніг, без найдрібнішої цятинки зуби. І вбраний Герман завжди був за найостаннішою модою.

Коли Герман ще найпершого шкільного дня запитав Анну, чи не хотіла б вона сидіти за однією з ним партою, вона була щаслива. Кивнула головою і подумала, що їй аж он як поталанило.

Зате гномові Герман відразу не сподобався.

— Ну, не знаю,— сказав він,— чогось я від цього типа не сподіваюся добра. Не до серця мені цей жевжик!

"Ти ж його зовсім не знаєш",— подумала Анна.

— У мене передчуття,— сказав гном.

"То не передчуття, то забобони,— подумала Анна — Якщо когось ти з першого погляду вже й незлюбив — це забобон. А забобони треба відкидати!"

Гном образився.

— О'кей,— мовив він — Я більше й словом не озвуся про цю вилизану мавпу. Але ти ще розплющиш очі. Ти ще сама побачиш, що я казав правду!

І гном не помилився. Герман справді виявився огидним типом. Він був скнара. Він завжди задавався. І раз у раз скаржився на Анну вчительці.

Коли якось у Анни розкришилася її червона крейда і дівчинка хотіла позичити в Германа — лише провести якихось два дрібні штришки, той так уп'явся в свою коробку, наче в нього хотіли відняти саме його життя, й заверещав:

— Чого б це я давав тобі списувати свою крейду? Гляди як слід свою, то не кришитиметься!

Або якщо бодай краєчок Аннииного зошита лежав на Германовій половині парти, той підносив праву руку й, метляючи нею в повітрі, вигукував:

— Будь ласка, пані вчителько, Анна знову зайняла всю парту!

А якось, коли Анні дуже схотілося на уроці їсти й вона крадькома вкусила під партою шматочок свого бутерброда,— хоча їсти на уроках заборонялося,— Герман умить замахав угорі своєю метлявкою і відрапортував:

— Будь ласка, пані вчителько, Анна їсть і натрушує крихот мені на штани!

А які ж дурні були Германові вихваляння! Коли хтось із дітей казав: "У нашому будинку п'ять кімнат",— Герман негайно вигукував: "А в нашому будинку — десять!"

Тим часом кожнісінька дитина в класі знала, що в Германових батька з матір'ю взагалі немає власного будинку, а є помешкання в будинку з супермаркетом.

Якщо котрась дитина казала: "У мене доріжка для автопере-гонів— сім метрів завдовжки!" — Герман миттю озивався: "А в мене — сімдесят!"

І всі в класі добре знали, що він каже неправду.

Якщо хто з дітей хвалився: "У мене є собака, довгошерста такса!" — Герман казав: "А в мене три собаки, три великі сенбернари з куди довшою шерстю!"

А тим часом усі знали, що в Германа взагалі нема собаки.

Ось що за один був Герман! Тому жодна душа в класі не могла його терпіти.

Анні всі казали:

— Бідолашка, як ти тільки сидиш із цим дурним задавакою! Анна й сама собі здавалась бідолашною. Надто ж тому, що тепер

вона вже добре знала, з ким їй справді хотілось би сидіти за однією партою. З Петером! їй стало це ясно, відколи вона по-справжньому познайомилася з усіма своїми однокласниками. Петер подобався їй найдужче за всіх.

Хоча він не був такий гарний і такий модний, як Герман. Петер мав біляве, коротко підстрижене волосся, сірі очі, невеличкий ніс із горбочком. Зуби в нього сиділи в роті трішки криво, й між двома верхніми різцями була широченька щілина, крізь яку він міг свистіти. Майже так само пронизливо, як суддя у свій свисток на футбольному полі. Штани в Петера були виношені й позацеровувані, бо він успадкував їх від

старшого брата, а теніски всі в плямах, бо на перервах він міг залюбки покачатися в піску шкільного подвір'я.

На кожній перерві Анна неодмінно була там, де був Петер. А після уроків, коли вона стояла на розі вулиці, чекаючи на мамину машину, разом з нею чекав і Петер, аж поки авто Анниної мами з'являлося на протилежному боці вулиці.

Петер часто казав Анні:

— Це дурне, що ми з тобою не сіли за одну парту з першого дня в школі!

Біля Петера сидів Міхі. Якось Анна спитала його, чи не помінявся б він з нею місцями. Та Міхі відмовився.

— Якби ти сиділа коло Зузі, то я б з тобою помінявся без розмов,-сказав він. Міхі був закоханий у Зузі — А до Германа,— додав він,— я ніколи в світі не пересяду. Бо буде біда! Цього фрукта я ж можу ненароком прибити!

Анна розповіла татові про свої негаразди з Германом. Тато був тієї думки, що Анні слід просто ігнорувати цього поганця. І сприймати його з гумором.

— Ти просто висміюй його, якщо він корчить дурня,— порадив тато.

Однак ця порада Анні не допомогла. Коли вона висміювала Германа, той лютився і штовхав її в живіт або під ребра, щипав за руки або наступав на ноги, смикав за коси або плювався. А що Анна не хотіла бути ябедою, як Герман, вона не могла скаржитися на нього вчительці. І до пуття оборонитися вона також не вміла, не могла, бо ніколи не тренувалася у таких

видах спорту, як стусани, щипання, смикання за коси, наступання на ноги та плювання. Іноді, як Герман аж занадто вже їй допікав, Анна пробувала-таки захищатися, але її стусани чи наступання на ноги були проти Германових жалюгідні, а плюватися вона зовсім не вміла. їй це просто було гидко!

Анна виклала свої клопоти й мамі. Мама хотіла була піти до школи й поговорити з учителькою.

— Я зажадаю, щоб тебе пересадили від цього поганця,— сказала вона — Не думає ж врешті-решт учителька, що ти можеш витримати такого сусіда по парті!

Але Анна була проти. Вона пояснила мамі:

— У класі немає вільних місць, жодного. Якщо я пересяду від Германа, то хтось муситиме сісти на моє місце. А такого, мамо, я нікому не зроблю! Нізащо!

— Оввa! Якщо ти таке шляхетне дитя,— сказала мама,— то, мабуть, тобі ніхто не зможе допомогти!

— А можливо, хтось і допоможе,— заперечила Анна. —1 хто ж то має бути? — запитала мама.

Проте цього Анна мамі не сказала. Бо вона подумала про гнома. "Коли цей нещасний сплюх нарешті-таки прокинеться,— міркувала вона,— я послухаю, що скаже він. Гном хитрий. Йому неодмінно спаде щось на думку, якийсь спосіб приборкати цього бевзя!"

Аж у середині лютого гном урешті-решт прокинувся.

— Зате відтепер я буду в найкращій формі,— пообіцяв він.— Відтепер я, запевне, витримаю без сну цілу купу дообідь! — А тоді спитав: — О, а де це ми?

"Ми в маминому помешканні",— подумала Анна.

— Мама — це та пані, що втелющила тобі рожевий ранець, хоч ти дужче вподобала прозорий рюкзак? — запитав гном.

Анна кивнула головою. Тієї миті до кімнати зайшла Лізль. Ця Лізль була в мами піднаймачка. Помешкання мамине було дуже дороге, і довелося знайти співплатника.

— А ти знаєш, сьогодні твоя мама набагато симпатичніша, — сказав гном.

— Неправда! — вигукнула Анна.

Те, що Лізль, на думку гнома, була симпатичніша за маму, обурило Анну.

— Що неправда? — запитала Лізль.

— Ви щось сказали? — удала здивування Анна.

— Ти щойно вигукнула: "Неправда!" От я й питаю — що саме неправда?

— Я... я нічого не казала,— запевнила Анна.

— Чудна якась дитина! — пробубоніла Лізль і вийшла з кімнати.

— Дурна корова,— стиха буркнула Анна.

— То ти не любиш своєї мами? — спитав гном.

"Бракувало тільки, щоб дурепа Лізль була моєю мамою",— подумала Анна.

— А, он як! — вигукнув гном.— Якщо це не твоя мама, то не диво, що вона сьогодні симпатичніша. Краща!

"Моя мама краща за Лізль!" — подумала Анна.

— Зовсім ні,— сказав гном. "Краща!" — подумала Анна.

— Не сперечайся зі мною,— сказав гном — Адже ми не в усьому маємо бути однієї думки — Потім захихотів і додав: — Але як я оце добре розглянувся в твоєму мозку, то, бачу, в іншому питанні ми з тобою тепер цілковиті однодумці! Я радий... Люблю, знаєш, мати слушність!

"Не розумію, про що це ти",— подумала Анна.

— Про твого сусіда по парті — хихотів гном.— А то ж про кого? Тут де не глянеш, скрізь цей Пан Чоловік (так гном називав Германа, прізвище якого було Паннечеллвікк). Куди не подивлюсь — усюди гнів та досада на цього Пана Чоловіка!

Анна подумала: "Авжеж, і я не бачу, з чого тут хихотіти!"

— Вибач,— сказав гном, і голос його знову бринів поважно. — Якщо все так погано, то треба нам щось робити. Заради мене також. Я не хочу жити серед гніву та досади!

"Тоді придумай щось, а я тим часом зроблю домашнє завдання. Нам сьогодні задали так багато прикладів з арифметики. Тобі я однаково не допоможу нічого придумати. Знаєш, я вже кілька тижнів думаю-думаю про це, та так і не придумала нічого путнього".

Коли Анна зробила домашнє завдання, то спитала гнома, чи спало йому на думку щось путяще проти Германа.

— Я ще думаю,— промимрив він — Але розтріскотівся я вже дуже творчо. Мені ось-ось щось сяйне!

"Тоді не буду тобі заважати",— подумала Анна, взяла свого зошита з дуже багатьма прикладами з арифметики й пішла до мами. Мама саме була в кімнаті Лізль і розмовляла з нею про оплату рахунка за телефон.

Власне, вони через нього сварилися.

— Ти тричі на тиждень телефонуєш до Італії,— сказала мама,— тож маєш оплатити більш як половину телефонного рахунка.

— А ти щодня по три години теревениш із своїм вельмишановним Оскаром,— відповіла Лізль,— і тим надолужуєш мою Італію! Тому платити треба порівну!

— Щодня по три години? Я? Та я за цілий день користуюся телефоном не більш як десять хвилин! Крім того, Оскар дзвонить мені, а не я йому, тож він і платить, нам це нічого не коштує!

— Ой, не сміши мене! — вигукнула Лізль і злісно засміялася.

— У кожному разі, ти тепер заробляєш куди більше за мене,-гнівно вигукнула мама,— то не будь же така дріб'язкова, оплати дві третини рахунка та й по всьому!

— Якби ти щодня не тринькала грошей на ганчір'я, то з тебе твого заробітку вистачало б! — не вгамовувалася Лізль.

Перше ніж мама встигла щось відповісти, Анна сказала:

— Мамо, ось я зробила приклади з арифметики. Ви перевірите?

— Ще встигнеш із своїми прикладами! — відрубала Лізль.— Ти що —не чуєш, я з твоєю мамою обговорюю важливу справу!

Анна показала Лізль кінчик язика.

— Ти нащо набалакуєш на маму? — сказала вона.— Моя мама зовсім не щодня купує собі ганчір'я! А ти ганяєш скрізь її автомобілем і витрачаєш мамин бензин! І потім не заправляєш машини!

Лізль звела до неба очі й тяжко зітхнула. У перекладі на слова це означало: "Господи Боже! За що ти щодня накидаєш мені оцю жахливу дитину?"

— Анно, не втручайся,— сказала мама. їй, видно, було прикро, що Анна згадала про бензин.

— Але це ж правда! — вигукнула Анна — Нам учора тих решток бензину ледь вистачило, щоб доїхати до заправки!

— Гарне ж ти позаочі балакаєш про мене! — закричала Лізль на маму.

Мама нічого не відповіла. Вона мовчки взяла в Анни зошита з домашнім завданням.

Анна розв'язала двадцять чотири приклади з арифметики. Мама знайшла тільки одну помилочку.

— Дуже добре, Анно,— похвалила вона, віддала доньці зошита й заходилася знову сваритися з Лізль. Уже не за телефонний рахунок, а за бензин.

Анна повернулася до маминої кімнати й виправила помилку в домашньому завданні. Це було нескладно. Вона просто переправила 3 на 9.

— Ну то як,— спитала вона гнома,— сяйнуло тобі щось?

— Та сяйнуло,— відповів гном досить нерішуче.

— То кажи вже,— наполягла Анна.

— Я мушу добре зважити свій задум,— відповів гном — Він, бачиш, небезпечний для мене. Адже мені шкодить відкрите повітря. Та й, правду сказати, я ж узагалі не герой.

— А до чого тут героїзм? Кажи, що ти там надумав! — Анна аж тремтіла з нетерплячки.

— Та гаразд уже,— зітхнув гном.— Завтра в школі я перелізу в голову Пана Чоловіка й гарненько там розглянуся та

роздивлюся, чого цей хлоп'як такий капосний. Коли ми знатимемо причину, то зможемо краще зарадити лихові.

"Ти геній!" — подумали Анна.

-Дякую! — сказав гном. А тоді додав: — Тільки, будь ласка, без викрутасів! Не надумай не впустити мене потім назад у свою голову! Бачиш, мені подобається квартирувати в тебе...

— Схаменися! За кого ти мене маєш! — затрясла головою Анна-Адже ти — найкраще з усього, що в мене є!

— Чесно? — спитав гном. Він стиха шморгнув носом. Мабуть, був зворушений до сліз.

ДРУГОГО ДНЯ ПЕРЕД ДЗВІНКОМ НА УРОКИ...

Другого дня перед дзвінком на уроки, коли діти в класі ще стояли хто де, а вчителька біля дверей класної кімнати балакала з учителем сусіднього класу, гном сказав:

— Щодо мене, то я готовий.

— Я також,— промурмотіла Анна.

Вона була страшенно схвильована.

— Тоді будемо починати,— сказав гном — Але неухильно за моїм планом. А то ще, гляди, щось не складеться... Ти ж знаєш, свіже повітря я витримую дуже погано.

"О'кей, неухильно за твоїм планом",— подумала Анна.

А план був такий. Анна мала зачекати, поки Герман сяде на своє місце. Потім їй доведеться присунутися до нього якнайближче, її плече має торкатися його плеча. І так вона має сидіти, аж поки гном вилізе з її вуха, спуститься по шиї на плече, а звідти переберется на плече до Германа.

Решта — то вже гномова справа! Аж як задзвонить дзвоник, Анна повинна знов напружити увагу. Тоді їй треба притулитися плечем до Германового плеча, щоб дати змогу гномові повернутися додому.

Задля виконання гномового задуму Анна змінила зачіску. Коси, зазвичай зав'язані в пучечок на потилиці, тепер спадали їй на вуха і лежали гарненькими кучериками на плечах. Завдяки цьому гном мав сховок, поки перебирався по Аннинй шиї й плечі. А що в Германа й самого чорні кучері спадали на вуха, то справді небезпечним для гнома був, власне, тільки шлях по плечі й по шиї хлопця. Бо лише там його можна було запримітити.

Отож Анна сіла на своє місце й стала чекати. Герман повернувся до своєї парти від кошика на папери, над яким підстругував два кольорові олівці. Він сів біля Анни. Тієї миті задзвонив дзвоник. Учителька зайшла до класу й попростувала до свого столу. Діти сипнули до своїх парт. Анна подумала: "В добрий час!" — і притулилася плечем до плеча Германа. її побоювання, що Герман рвучко відсунеться, виявилися марними. Навпаки, він щосили притиснув своє плече до Аннинго, просто вперся в нього, й засичав:

— Ану посунься! Чого влізла на мою половину? Геть на свою, і миттю!

Та Анна не посунулася! Вона щільно тулилася до Германового плеча, а сама з завмиранням серця косувала оком на його шию: гном саме дерся догори червоним відкидним коміром Германової сорочки. Без ковпачка! І відразу ж по тому зник у чорних Германових кучерях.

Анна перестала припадати до Германового плеча. Вона знов сиділа випростана, "вся на своїй половині". Помацки пошукала в своїх косах. Атож! Крихітний гномів ковпачок заплутався в її кучериках. Анна витягла його звідти й сховала в кишеню штанів. І стала дивитися рівно вперед. На вчительку. Учителька розсунула класну дошку. Взяла шматочок білої крейди і обвела поглядом клас.

— Хто з вас хоче намалювати на дошці сніжинки? — спитала вона.

Кілька дітей піднесли руки догори. Герман не підніс. Він штовхнув Анну ліктем під бік. Мабуть, хотів покарати її за те, що "налазила" на "його половину".

Учителька помітила.

— Гадаю, найкраще буде, якщо сніжинки малюватиме Герман,-сказала вона — Щоб трохи опам'ятався.

Герман підвівся. Він вказав на Анну.

— Вона перша налазила! — вигукнув він.

— Германе,— мовила вчителька,— годі тобі врешті-решт зчиняти галас через найменшу дрібницю! Виходь до дошки й намалюй нам гарні сніжинки.

Герман вийшов до дошки. Вчителька вклала йому в руку крейду. Герман хотів був заходитись малювати, аж раптом обличчя його перекривилося, рот роззявився, а крейда впала додолу.

— Германе, що з тобою? — запитала вчителька.

— Ой, у мене в голові болить! — вигукнув Герман.

Він нахилився, щоб підняти крейду, але не підняв. Стояв зігнутий і ляскав себе руками по вухах.

— Ой, коле! — кричав він.— Ой, як страшенно коле! Вчителька підняла крейду і здивовано подивилася на Германа.

— Що ж, тоді сідай на місце,— мовила вона.— Сніжинки малюватиме на дошці Герті.

Герті побігла до дошки, а Герман, зігнувшись, затуливши руками вуха, почвалав на своє місце. Він сів і почав стогнати. Рук із вух він не прийняв.

— Ну, Германе, що ж нам з тобою робити? — мовила вчителька. Вигляд вона мала доволі розгублений.

— Мабуть, він надмірно чутливий до болю,— сказала Герті вчительці.

Учителька, щоправда, не кивнула головою, проте, здавалося, й сама так думала. Вона підійшла до Германової парти, поклала йому руку на чоло й сказала:

— Температури в тебе немає, Германе.

Той ще дужче притиснув руки до вух і затряс головою.

— Ой, я не можу! — заголосив він.— Нехай перестане! Зараз же! Такого Анна не сподівалася! Таж гном у голові не завдає болю!

Просто трішки лоскітно, коли він влазить у вухо. Або Герман справді надмірно чутливий, або ж у нього в голові усе влаштовано зовсім не так, як у Анни!

Усі діти втупилися в Германа, що знай стогнав і тряс головою. Учителька сказала Анні:

— Будь ласка, проведи Германа до пані директорки. Вона зателефонує до Германа додому, щоб його забрали.

Анна підвелася. Коліна в неї були наче ватяні й тремтіли. Що ж тепер буде? Що робити? Це жахливо! Просто жахливо!

Герман не чув, що йому казала вчителька. Адже він ще й досі затуляв вуха руками. Анна відтягла йому руку від того вуха, у яке вліз гном. Дівчинці для цього знадобилася вся її сила.

— Іди вже! — вигукнула вона.

Герман підвівся. Анна взяла його за руку. Щоб він знов не затулив нею вуха. Вона хотіла дати гномові змогу втекти.

Анна вивела Германа з класу й повела коридором до директорського кабінету.

— Та йди вже врешті-решт!

Вона сказала це гномові, проте Герман подумав, що йому, і заволав:

— Як воно ж так шпигає!

Двері до директорського кабінету стояли відчинені. Пані директорка сиділа за своїм письмовим столом. Ось вона побачила Анну з Германом, що підійшли до дверей кабінету.

— Що сталося, діти?

— Мені так шпигає в голові! — заскиглив Герман, вирвав свою руку з Анниної і знов затулив вуха обома рукави.

— Мабуть, запалення середнього вуха,— стурбовано сказала директорка.

Анна подумала: "Я будь-що мушу триматися коло нього, бо не хочу втратити свого гнома".

Директорка підвела Германа до стільця.

— Сідай, голубе,— сказала вона.

Герман опустився на стілець. Директорка підійшла до телефону.

— Як його звати? — запитала вона у Анни.

— Герман Паннечеллвікк,— відповіла та.

Директорка погортала книгу, де були зазначені адреси й номери телефонів усіх учнів.

— Ага, ось він, Паннечеллвікк,— сказала вона й набрала номер. Анна нахилилася до Германа. Вона удала, що аж он як йому співчуває! Прихилила голову до його голови і тихо сказала:

— Тримайся, будь ласка, нічого не бійся! Усе владнається! Директорка біля телефону зворушено дивилася на Анну. Адже

вона уявити не могла, що Анна зверталася не до Германа, а до свого гнома.

Аж ось директорка поклала трубку й сказала Анні:

— Ти дуже добра втішальниця! Побудь біля нього, поки приїде його мама.

Потім вона заклала аркуш білого паперу в друкарську машинку й заходилася писати якогось листа.

Анна намагалася як-небудь відтягти Германові лаписька від його вух. Та їй з цим ніяк не щастило. Герман уперто затуляв вуха руками. Щоправда, пальці його не були щільно стулені. "Може,— думала Анна,— гном уже прослизнув поміж Германовими пальцями? Може, він оце сидить десь у кучерях нещасного скиглія, охоплений великим страхом, бо ж він так боїться запаморочення?" Анна злегка погладила Германа по голові. Гнома вона не намацала.

А далі все пішло дуже швидко. Германова мати причимчикувала до дверей директорського кабінету, кинула директорці: "Дякую, що подзвонили", метнулася до Германа, вигукнула: "Бідолашний мій котику!", взяла Германа на руки, сказала директорці: "Котикові треба мерщій лягти в ліжко!" —

й подрібцювала з своїм здоровенним "котиком" на руках до виходу.

— Що ж, повертайся до класу,— сказала директорка Анні.— А за свого друга не турбуйся. Він, можливо, аж надто чутливий до болю.

Анна кивнула головою і попленталася з директорського кабінету. Біля вікна в коридорі вона зупинилася. Звідти видно було вулицю.

Коло шкільних воріт зупинилося таксі. Германова мати вийшла зі школи й заквапилась до нього. Водій вийшов з машини, сіпнув задні дверцята, Германова мати влізла в таксі з своїм чималеньким "котиком", водій захряснув за нею дверцята й сам сів за кермо, і машина помчала.

Анна повернулася до класу. Вона була у великому смутку. Вона сіла на своє місце й спробувала слухати, про що розповідає вчителька, але не втямила жодного слова. Навіть не помітила, що класна дошка була всуціль замальована сніжинками. У голові в неї крутилося одне: "Мій гном! Мій бідолашний гном!" На перерві Анна не підвелася з місця. До неї підійшов Петер, хотів дати їй погризти свого яблука. Анна похитала головою.

— Не хочеш їсти? — спитав Петер. Анна похитала головою.

— Сердишся на мене? — спитав Петер. Анна похитала головою.

— Агов, слухай! — Петер кляснув її по носі — Що з тобою?

— Та нічого,— пробелькотіла Анна.

А що ж вона мала сказати Петерові? Може: "Мій гном-у-голові оглядав Германів мозок, а тепер я не знаю, чи він досі в Германовій голові, чи, може, валяється десь зараз геть безпорадний? А може, його досі вже хтось розтоптав!" Звісно ж, Анна не могла сказати цього Петерові. Адже він просто подумав би, що вона з глузду з'їхала!

— У мене горло болить,— проскрекотіла Анна. Це здалося їй годящою відмовкою.

Петер обійняв Анну за плечі.

— Це тебе, мабуть, зануда Герман заразив,— сказав він — Тобі треба лягти в ліжко. Зараз я скажу вчительці.

Хоча без гнома Анна вже трохи й відвикла думати, проте тут вона зметикувала: "У ліжко? Нехай буде! Це добре! Мені треба спокійно поміркувати!"

Петер зняв руку з плечей Анни й пішов до вчительки.

За кілька хвилин Анна вже сиділа в директорському кабінеті, і пані директорка знову телефонувала. Спершу додому до Анниної мами. Анна могла б заздалегідь сказати, що там нема кому зняти трубку. Лізль сьогодні на першій зміні. Вона працювала офіціанткою в невеличкій кав'ярні. А мама саме була на радіо. Учора вона розповіла Анні, що, мовляв, "завтра, ще й чорти навкулачки не билися", їй належить уже бути в студії. У неї репетиція якоїсь там радіовиста-ви.

Тоді директорка подзвонила до Анниного тата на роботу. Там їй відповіли, що Аннин тато саме від'їхав у справах і повернеться аж опівдні.

— Що ж нам з тобою робити, Анно? — спитала директорка. Анна сягнула за комір свого светра й витягла в'язку ключів.

Ключі від маминого помешкання й від татового вона, як завжди, мала при собі — на золотому ланцюжку на шиї.

— Таткове помешкання недалечко, ось тут за рогом,— прожебоніла Анна — А ноги ж у мене не болять, лише горло! Бігаю ж я не горлом!

Директорку це переконало. Вона провела Анну до роздягальні, тричі обмотала їй шарф круг шиї, наказала вдома негайно лягти в ліжко й провела аж до шкільних воріт.

Там Анна ще промимрила:

— Дякую, пані директорко!

І пішла від школи дрібненькими, трохи кволими крочками. Так, як, на її думку, має йти дитина, в якої болить горло.

ДО РОГУ ВУЛИЦІ...

До рогу вулиці Анна справно крокувала в напрямку татового помешкання. Тоді озирнулася на школу. Пані директорки біля шкільних воріт уже не було.

Анна полегшено зітхнула, рвучко повернулась і побігла в протилежний бік. Пробігла повз школу, звернула за ріг однієї вулиці, потім ще однієї й пішла до будинку з супермаркетом. У тому будинку мешкав Герман.

Анна зайшла до парадного входу й пройшла чотири рази по двадцять східців угору, аж поки опинилася перед дверима з табличкою: "Паннечеллвікк". Дівчинка натиснула на кнопку дзвоника.

Відчинила їй Германова мати. Вона здивовано поглянула згори донизу на Анну.

— Чи ти не та дівчинка, що була в директорки з нашим котиком? —запитала Германова мати. Анна кивнула головою.

— Так,— сказала вона.— Мене звати Анна. Я прийшла перевідати Германа.

— А чого це у вас сьогодні так рано вже немає уроків? — поцікавилася Германова мати.

— Прошу пані, я не знаю,— збрехала Анна і навіть сама собі здалася справжньою дурепою, бо якщо в школі о пів на десяту ранку закінчуються уроки, то вже ж причину такого рідкісного щастя учні неодмінно знають.

Та Германова мати далі не допитувалася, а повела Анну в дитячу кімнату до Германа.

Герман лежав на ліжку в небесно-блакитній постелі. Він гортав "Пригоди Мікі-Мауса".

— Нашому котикові вже значно краще,— сказала Германова мати— Голова зовсім не болить.

"Ой, Боже, Боже,— подумала Анна,— який жах! Невже це означає, що мого любого гнома вже немає в його черепі?!"

— Але в одному вусі ще лоскоче аж-аж-аж! — Герман ляснув себе "Мікі-Маусом" по правому вусі.

"Слава тобі, Господи! — подумала Анна — Тоді все чудовенько!" Хто ж як не гном міг лоскотати в Германовім вусі? Анна підійшла до Германа й сіла на край ліжка.

— Ось бачиш, котику,— мовила Германова мати.— Чого ж ти завжди кажеш, що тебе в школі жодна дитина не любить. А бач, Анна прийшла тебе перевідати. Вона ж би не прийшла до тебе, якби ти їй не подобався! — Германова мати просто сяяла від щастя.

— Авжеж, він мені подобається,— сказала Анна, відчуваючи, що дуже-дуже забрехалася.

Герман зачудовано витріщився на Анну. Він хотів був щось сказати, аж тут Германова мати вигукнула:

— Анно, ти в нас ще зовсім зголоднієш! Хочеш шматочок бісквіта або краще шматок горіхового торта?

— Бісквіта їй не давай,— скривився Герман — Хай буде мені!

— Але ж котику! Адже Анна — твоя гостя,— сказала Германова мати— А гості якраз годиться давати те, що дуже любиш сам.

— Я торт люблю дужче,— мовила Анна.

Германова мати пішла по торт. Коли вона вийшла, Анна нахилилася до Германового вуха.

— То де тебе у вусі лоскоче? — спитала вона і вп'ялася очима в його праве вухо.

— Спершу лоскотало глибоко всередині,— скаржився Герман,— а оце враз залоскотало геть скраєчку!

Анна затамувала подих. З правого вуха Германа виринула гномова голова.

— А тепер майже зовсім не лоскоче,— з полегкістю сказав Герман

— Та це ж чудово! — прошепотіла Анна.

Вона підставила долоню під праве Германове вухо. Гном виліз назовні, ковзнув донизу й скочив Анні в руку. Анна прийняла руку від вуха Германа.

— Я така рада,— сказала вона.

— А я ще радіший,— запевнив Герман.

Анна обережно підставила руку до свого вуха і нахилила голову, щоб гномові було зручніше влізти "додому". Ковпачка, якого він був загубив, залазячи у вухо до Германа, вона йому також подала.

"Зі щасливим поверненням додому, любенький! — подумала вона— Як тобі зараз? Я так страшенно боялася за тебе!"

Спочатку гном навіть не озвався. Він лише стогнав так, що серце краялося! Аж згодом промимрив:

— А що, не казав я тобі, що в цього типа в голові коїться щось непевне? Там ідеться до справжнього недоумства! Брррр! Навіть в'язниця здасться раєм супроти такого черепа!

Тут гном позіхнув — один раз, бо вдруге вже не встиг — захропів.

Тепер Анна з найбільшою охотою підвелась би й пішла собі. Проте їй не хотілося бути нечемною. Отож вона героїчно наминала шматок страх солодкого і страх масного торта, що його принесла Германова мати. А потім, на прохання Германа, Анна ще зіграла з ним у "відьми". Та після третьої партії вона вже не витримувала. Герман знов поводився бридко, як і завжди. Він будь-що хотів кожного разу вигравати. І коли в третій партії Анна зібралася витягти з-поміж двох його останніх карт не "відьму", Герман щосили вп'явся в ту карту пальцями й заверещав:

— Ні-ні-ні-і-і! Цієї не віддам!

— Він-бо хворий,— сказала Германова мати — Коли нездужаєш, то часом поводишся трохи кумедно.

— Та він і здоровий так поводиться,— відрубала Анна й підвелася. Германова мати відверто стурбувалася.

— Розумієш, котик у нас єдина дитина...

— Я також у своїх мами й татка,— повідомила Анна.

— Але він у нас не ходив до дитячого садочка,— сказала Германова мати,— через те йому важкувато спілкуватися з іншими дітьми.

— Я також не ходила до дитячого садочка,— відповіла Анна, подала Германовій матері руку й побігла сходами наниз. Германова мати зітхнула й сумно подивилась їй услід.

Власне, Анна могла б тепер повернутися до школи. Але, мабуть, це виглядало б трохи дивно. Хворе горло не могло ж так раптово одужати!

Тому вона пішла додому — до тата. І непомалу здивувалась, побачивши там і тата й маму, та ще й дуже схвильованих.

— Я саме хотів подзвонити в поліцію,— сказав тато,— і повідомити про твоє зникнення.

— А я вже чотири рази бігала до туалету! — вигукнула мама-У мене живіт розболівся від страху за тебе!

Відразу по тому, як директорка подзвонила до тата на роботу, туди зателефонував тато. И довідався, що його сердешна доня дуже захворіла і її відпустили з уроків. Тоді тато, звісно, мерщій поїхав додому. А коли вдома він своєї Анни не знайшов, то подзвонив на радіо й забив тривогу перед мамою. І мама тут-таки урвала свою репетицію радіоп'єси й примчала додому!

— То де ж ти була, навіжена дитино?! — вигукнули тато й мама-Ми тебе скрізь шукали. Дорогу від школи сюди переміряли добрий десяток разів! Ми навіть Францові-Йозефу дзвонили!

— Я була в Германа,— сказала Анна.— Відвідини хворого. Зробила йому візит чемності.

— Чого це ти надумала відвідувати цього бевзя?! — вигукнув тато.

— Бо в нього опинилося дещо моє і мені край треба було його забрати,— відповіла Анна.

— Та ти просто геть із глузду з'їхала! — закричала мама — Бігаєш хвора казна-де!

— Я не хвора,— сказала Анна.— Воно само так вийшло.

— Що — само так вийшло?! — закричав тато.— У тебе горло болить чи не болить? Чи ти зовсім здуріла?

Анна вилізла на стілець і загорлала:

— Ану годі! Негайно замовкніть, будь ласка!

Щоразу, коли тато або мама на Анну кричали, вона вилазила на стілець і звідти починала кричати на них. На її думку, так було справедливіше. Коли вже люди горлають одне на одного, вони принаймні мають дивитися одне одному у вічі. Горлати на "дрібноту", дивлячись на неї згори вниз,— зовсім не штука! — вважала Анна.

І, як завжди, коли Анна починала репетувати на них зі стільця, тато з мамою не витримали й засміялися.

— О'кей, о'кей,— сказала мама.— Панна доня знов перемогла!

— Та я й так уже знов муркочу, немов старий котюга,— сказав тато.

Він зняв Анну зі стільця й поцілував у кінчик носа. Так, що кінчик носа у неї зробився мокрий,— а вона цього терпіти не могла.

— І що ж буде далі? — запитала мама — Здається, до того, щоб хтось ліг у ліжко й закутав горлянку оцтовим компресом, сьогодні не дійде?

— Боронь, Боже,— сказала Анна.— Я здоровісінька дитина!

-1 оце через таку брехушку довелось відпрошуватися з роботи! —вигукнули разом тато й мама.

— Будь ласка,— сказала Анна,— якщо вже ви сьогодні відпросилися з роботи через хвору Анну, то проведіть увесь цей вільний час із Анною здоровою!

— А як саме? — спитав тато.

— А де саме? — спитала мама.

— Байдуже, як і де,— сказала Анна — Наприклад, просто пограймось у що-небудь.

— Може, в "квартет-утрьох"? — спитав тато. У цю гру він грав залюбки.

— Може, в "не забудь!"? — сказала мама. В цій грі вона завжди вигравала.

— У "тата-маму-дитину",— сказала Анна. Тато з мамою зітхнули.

Анна вказала на маму.

— Ви обіпнетеся фартухом і готуватимете нам бобовий гуляш з ковбасою. Всі продукти для цього в нас є.

Потім Анна вказала на тата:

— А ви сядете у вітальні, читатимете газету й лаятимете уряд. Насамкінець вона тицьнула в груди себе:

— А я прибігатиму то до вас, тату, то до вас, мамо, й страхітливо дзвонитиму вам будильником.

— Якась безглузда гра! — промурмотіла мама.

-1 потім, я вже лаяв уряд за сніданком,— промурмотів тато.

— Але це моя улюблена гра,— заявила Анна.

— Ну, коли так, то починаймо,— сказали тато й мама і взялися одне — за фартух, а друге — за газету.

ЯКБИ АННА НЕ ЗБУДИЛА ГНОМА...

Якби Анна не збудила гнома чханням, той, мабуть, спав би ще цілі тижні. Та Анна дала йому спочити лише чотири дні. їй кортіло врешті-решт дізнатися достеменно, що ж саме довелося побачити гномові у Германовій голові і чи з'ясував він, чому Герман був такий капосний зануда.

-О, Господоньку! — сказав, позіхнувши, сколошканий зі сну гном.— У черепі в Пана Чоловіка — суцільний жахливий хаос. Усе там здригається й тремтить, зблискує і тріскоче, плаче-

стогне й стугонить, гризе, пиляє й звискує. Скласти собі цілісну думку про цей мозок неможливо! Одне ясно: цей хлопець почувається нещасним, справжнім бідолахою! І вважає, що мусить чинити повсякчасний опір підлості всіх інших дітей.

Анна зітхнула.

— То виходить, уся твоя праця — котові під хвіст? — запитала вона.

— Я й сам гаразд не знаю,— відповів гном.— Та, в кожному разі, я спробував дещо підправити в цьому черепі, змінити полярність деяких зв'язків і прокласти одну нову лінію. Побачимо, чи це щось допомогло.

"Допомогло, аж нікуди! — подумала Анна— Коли ми грали у "відьмака", твій Пан Чоловік був такий самісінький капосний зануда, як і завжди, нітрохи не кращий!"

— Що ж,— сказав гном,— може, моє недолуге порання у його голові дасть якісь наслідки аж згодом. Можливо, та нова лінія, що я проклав, ще має вкоренитися у його мозок. Може, звідтам, де я спробував дещо підправити, спершу мають зійти крихітні цятинки іржі. Не завжди все поліпшується враз, так би мовити, другого ж дня. Іноді це триває довгенько.

"Твої слова — та Богові у вуха!"— подумала Анна. Великої надії на те, що гном має слушність, у неї не було.

— А коли ж Пан Чоловік знову прийде до школи? — спитав гном.

"Мабуть, наступного понеділка,— подумала Анна — Вчора до школи завітала його мати. Вона сказала, що йому вже

зовсім добре, але треба ще зробити медичне обстеження. Вона водить його від лікаря до лікаря, бо це ж ненормально, що в її дитини ні звідси, ні звідти починає так боліти в голові, а тоді враз цей біль як вітром звіяло!"

Гном засміявся:

— Ну то я дуже радий, що вибрався з тієї голови, поки її не взяли на рентген та на всілякі електронні вимірювання.

— Хіба тебе знайшли б? — спитала Анна.

— Ані гадки,— відповів гном — Такого досвіду в мене ще нема, і, правду сказати, мене він не дуже й цікавить.

Аж тут гном знову відчув, що втомився. Він, щоправда, ще так-сяк бадьорився, поки виконував із Анною її домашнє завдання з арифметики, хоча вже й тоді раз у раз позіхав, а тільки-но Анна згорнула зошита, він промимрив:

— Я на хвилинку задрімну.

І заснув, як Анна ще й зошита в ранець не поклала.

Анна цим не дуже й зажурилася. Вона саме зібралася перевідати Петера. У нього був день народження. У гості він запросив саму лише Анну, й більш нікого! Анна дуже тим пишалася. А гном на Пе-терів день народження їй нітрішечки не був потрібен.

Петер мав не лише старшого брата, чиї зацеровані штани й сорочки мусив доношувати, а ще й трьох сестер. Двох старших за нього і одну меншу. Меншенька сестричка була крихітна. Вона лежала в ґратчастому дитячому ліжечку, ссала

"пустушку" й даремно силкувалася перекинутись із животика на спинку. Вона вміла тільки ледь підводити голівку. А якщо їй наставляли перед носик пальця, вона випльовувала "пустушку", сміялася, хапала пальця одним рученям і тримала міцно-міцно.

Дві старші Петерові сестри буди вже такі великі, що підмальовували губи, лакували нігті й мали фарбовані білі пасма в своїх каштанових косах.

Старший Петерів брат звався Пауль і мав одинадцять років. Він дуже скидався на Петера. А ще він був не такий задавакуватий, як інші одинадцятирічні хлопці, котрі нізащо не хотіли гратися з дрібно-тою-семилітками.

Петерова мама була товстенька собі й дуже привітна. І пекла смачнющі торти. На Петеровому іменинному торті красувався марципановий Петер завбільшки як великий палець. Петерова мама сама його виліпила.

Помешкання в Петерових батьків було невелике. Більша кімната, де вночі спали на розсувному ліжку Петерові тато й мама та маля в своєму ґратчастому ліжечку. Крім більшої, були ще дві маленькі кімнатки. Одна — для двох старших сестер, друга — для Петера та Пауля. В кімнаті хлопців стояло двоярусне ліжко, два невеличкі письмові столики та два стільці. Більше в ній нічого не вмістилося..

Тому Петерові й не могли влаштувати справжньої іменинної вечірки. Запрошені діти не мали б де ні погратися, ні навіть посідати.

Однак Петер цим не журився.

— Головне, що тут є ти,— сказав він Анні, коли сидів за кухонним столом разом із нею та своїми братами й сестрами і розрізував іменинного торта.

— Власне, ти — його перша велика любов,— заявила Анні одна з Петерових старших сестер.

А що Петер через це почервонів мов рак, друга старша сестра сказала:

— Ти тільки не червоній так, Петере. Не треба соромитися любові!

А Пауль запитав Анну:

— А ти Петера любиш?

І через те, що любові соромитись не треба, Анна навіть не за-шарілася, а сказала просто:

— Ну звісно!

Тоді Петерова мама дістала з холодильника дві великі пляшки кока-коли, а з серванта шість склянок і промовила:

— Отож пропоную тост за велику щасливу любов!

— Але наше щастя було б удвічі більше, якби ми сиділи за однією партою,— сказав Петер.

Анна кивнула головою.

— Щира правда,— мовила вона.

Петерова мама поналивала повні склянки кока-коли.

— Тоді треба цього домогтися,— сказала вона.

-1 саме тепер,— докинув Пауль,— коли цей придуркуватий Герман не ходить до школи. Адже тепер місце коло Анни вільне.

— Таж Герман у понеділок уже прийде,— нагадала Анна.

— Ну то нехай сідає на Петерове місце,— вирішила одна зі старших сестер.

— Це не сподобається Міхі,— сказала Анна.— Він із Германом сидіти не хоче.

— А, Міхі, я ж його знаю,— мовила Петерова мама — Він спокійнісінько буде сидіти коло Германа. Адже він куди краще може захиститися від Германа, ніж ти.

— Факт,— потвердив Пауль.

— А вчителька дозволить? — засумнівалась Анна.

— Це я беру на себе,— сказав Петер — Я завтра ж уранці спитаю її. Я це влаштую, побачите.

— А як не пощастить Петерові,— мовила Петерова мама,— тоді я сама піду до школи і все владнаю.

Вона щосили випнула свої товстенькі груди, підняла й зігнула в ліктях руки, мов атлет, що демонструє свої могутні

м'язи перед публікою, скорчила на обличчі страшну міну й заявила:

— Я, бачите, маю чималенько сили, коли вже до чого дійдеться! Анна була щаслива. І не лише через сподіванку на чудові шкільні

години поруч Петера. їй подобалося у Петера вдома. Петерові сестри й брат, на її думку, були найприємніші з усіх дітей, яких вона будь-коли знала. Навіть мале подобалося Анні, хоча досі вона не дуже полюбляла малих дитинчат.

Коли увечері тато забирав Анну додому, вона запитала Петеро-ву маму:

— Можна мені незабаром прийти знову?

— Але ж Анно! — вигукнув тато — Не будь настирлива! Хіба ж так годиться?

— А певно, що годиться,— сказала Петерова мама Аннином у татові. А до Анни мовила: — Як на мене, то приходь хоч і щодня. На одного більше чи на одного менше — для нас уже небагато важить.

Цілу дорогу додому Анна розповідала татові, як гарно їй було в Петера.

А вдома вона сказала татові:

— Я також хотіла б мати багато сестер і братів, і щоб одне було немовлятко. Тоді я завжди мала б із ким погратися, і побалакати, й розважитись.

— О'кей,— сказав тато,— то я негайно одружуся вдруге і настачу тобі братів і сестер.

— Ви що — здуріли?! — вигукнула Анна — Я не хочу самих малих дитинчат. А великих братів і сестер ви ж мені не понароджуєте! Треба було про це подбати, як мене ще не було на світі!

— То я одружуся з жінкою, яка вже має великих дітей,— запропонував тато — Таких жінок є доволі.

— Жінка з такими славними більшенькими дітьми, як Петер і його брати та сестри, мені трапилася однісінький раз у житті! —вигукнула Анна.

— А я гарненько пошукаю,— сказав тато.

— Краще не шукайте,— вирішила Анна.— Однаково у вас нічого не вийде!

— Усе в мене вийде,— запевнив тато — Якщо схочу.

— Спробуйте тільки! — вигукнула Анна, схопила з канапи червону подушку й пошпурила татові на голову.

— Та я ж просто пожартував,— сказав тато й поклав червону подушку назад на канапу.

— А я таких жартів терпіти не можу! — вигукнула Анна й вибігла з кімнати.

Тато подався за нею.

— Але ж Анно,— сказав він,— ти зовсім не маєш чуття гумору!

Анна взяла свій рожевий ранець, що стояв у передпокої, прихилений до одежної шафи, й пішла до своєї кімнати. "Узяв і зіпсував мені такий щасливий день,— подумала вона.— Одружитись! Понароджувати купу дітлахів! Пожартував?! А що, як це не жарти?"

Анна розстебнула рожевий ранець, перекинула догори дном і висипала все, що в ньому було, на підлогу.

— І що ж це ти тут робиш? — спитав тато. Він стояв у відчинених дверях кімнати.

— Прибираю у своєму ранці, хіба ви не бачите! — просичала Анна.

— Дивне прибирання,— сказав тато — Може, взяти пилососа та допомогти тобі?

— Ох, дайте мені спокій! — просичала Анна.

— Слово честі, Анно,— сказав тато,— я не шукатиму собі ніякої другої жінки. Ані з дітьми, ані без дітей. Присягаюсь! — Тато підняв праву руку і випростав указівний та середній пальці.

— Тверде слово честі? — запитала Анна.

— Твердіших не буває,— сказав тато.

— О'кей! — Анна всміхнулася таткові.

Вона нахилилася і позбирала усе своє вивернуте з ранця шкільне причандалля. Татко допомагав їй. А тоді сів за Аннин письмовий стіл і попідстругував їй кольорові олівці. Усі двадцять чотири. І наново обгорнув червоним лискучим папером Аннину читанку. А потім вони удвох готували вечерю. Натуральний шніцель із зеленим горошком. Аннину улюблену страву.

За вечерею тато сказав:

— У певному сенсі, нам удвох з тобою також зовсім непогано, еге ж?

Анна кивнула головою.

У певному сенсі, татко має слушність, визнала вона.

ПЕТЕРОВІЙ МАМІ НЕ ДОВЕЛОСЯ.

Петеровій мамі не довелося йти до школи й показувати там пробивну силу своїх м'язів. Петер усе владнав сам.

— Це не так уже й важко було,— сказав він зі сміхом, сівши на Гер-манове місце поруч Анни й запихаючи в парту своє шкільне причандалля— Я навіть недовго умовляв пані вчительку, вона відразу дозволила. Дурний я був, що не пересів уже давно.

А проте, вельми ймовірно, вчителька так легко не погодилась би на це переміщення, якби могла уявити, яку ланцюгову реакцію воно викличе!

Тільки-но Петер задоволено вмостився поруч Анни, як відразу підніс руку Міхі й запитав, чи можна тепер Зузі сісти на вільне місце біля нього.

Коли вчителька дозволила, підвелася Александра, що доти сиділа коло Зузі, й запитала, чи може на вільне місце біля неї пересісти Саша.

Коли ж учителька дозволила й це, на звільнене Сашине місце попросилась пересісти Рут! А на місце Рут негайно захотіла пересісти Анжела. І так далі, й так далі... аж поки "переселилась" майже половина класу — і саме тоді задзвонили на перерву. Врешті-решт одна парта в першому ряду виявилася вільна. Та, що стояла перед партою Анни й Петера.

Вчителька сказала:

— Отже, тут, мабуть, сяде Герман, коли видужає. А біля нього —Альма, як повернеться з Тіролю.

Петер прошепотів до Анни:

— Ну й добре! Ото зануда Герман очі вилупить! Я знаю Альму. Ходив з нею до дитсадка. У неї не язик, а бритва!

Альма кілька тижнів тому поїхала в Тіроль до тітки. Батьки Аль-мині зазнали автомобільної аварії і тепер лежали в лікарні, закуті в гіпс. Альмі доводилося до одужання батьків пожити у тітки в Тіролі.

Через це Анну гризло сумління. "Якби Петер не пересів до мене,— думала вона,— то бідолашна Альма не одержала б, неначе в подарунок, такого сусіда по парті. А заперечити вона

ж не може, бо її тут нема і все зробилося без неї. А язик, мов бритва... Що він допоможе проти Германа? Нічого!"

Анна вирішила, так би мовити, задля відшкодування, бути дуже доброю до Альми: "Як приїде, то я їй щодня приноситиму одну нектарину. Альма колись мені казала, що любить ці персики найдужче за всі фрукти. І подарую їй свого зеленого оксамитового крокодильчика". Чи сподобається Альмі той зелений крокодил, Анна не знала. Сама вона любила його дуже! Для неї було просто жертвою комусь його подарувати. А пожертвувати чимось дорогим для тебе — то найкращий спосіб заспокоїти своє сумління, вважала Анна.

Коли Герман у понеділок знову прийшов до школи й дізнався, що тепер його місце за першою партою, він тільки й сказав:

— А мені однаковісінько!

Та було помітно, що він з цим не згоден.

Анна сиділа тепер позад Германа, навскоси від нього. Вона цілий ранок за ним стежила, хотіла збагнути, чи пощастило гномові щось змінити в Германовій голові.

Та не так просто було це зрозуміти. Анна мусила визнати: Герман спокійно сидить на своєму місці. Ні з ким не задирається. Нікого не ображає. Ні на кого не скаржиться вчительці. Одне слово, поводиться, як нормальна дитина.

Проте, з іншого боку, сказала собі Анна, коло Германа сьогодні ж ніхто не сидить, кого він міг би ображати й на кого міг би скаржитися вчительці! Вся парта належала тільки йому, жоден чужий кольоровий олівець не міг закотитися на "його

половину", ніхто не пробував позичити в нього гумки. Крім того, сьогодні з ним ніхто не розмовляв, не розповідав, що має кота, собаку чи моторний човен дистанційного керування. Тож у Германа ще не було причини задаватися, казати, що він має вдома трьох котів, сімох собак і цілий флот дистанційного керування.

На великій перерві Анна подумала: "Аж ось коли я знатиму правду!" Вона взяла два кольорові олівці й так притиснула їх до парти осердям, що воно зламалося. А тоді нахилилася вперед, до Германа.

— Слухай, Германе,— сказала вона, показуючи йому зламані олівці.— Позич, будь ласка, підстругачки! Я свою забула взяти. Удома в мене десяток підстругачок, ще й підстругувальна машинка!

"Зараз! — подумала Анна.— Зараз він скаже, що в нього вдома сто підстругачок і десяток підстругувальних машинок!" Та нічого такого Герман не сказав. Він промовчав.

"Ну, нехай він... Нехай він навіть випадково не почав задаватися... Підстругачки він, однак, щось довгенько мені не простягає, скнара нещасний!"

Однак цього разу Анна не мала слушності. Герман дістав зі свого ранця під стругачку й простяг їй.

— Тільки не підстругуй без кінця,— сказав він.— Бо геть затупиться. Анна з двома кольоровими олівцями й підстругачкою в руках

підійшла до кошика на папери.

— Ось, будь ласка, сама бачиш,— озвався гном у неї в голові. Цього разу він прокинувся сам, без нічийого чхання. "Це, мабуть, у нашого зануди — як виняток",— подумала Анна.

Вона підстругала олівці, вернулася до Германа, поклала підстру-гачку перед ним на парту й сіла на вільне місце біля нього. Руки на парту вона поклала так, що лівий лікоть посунувся далеко на "Гер-манову половину".

Герман поглянув на Анну дещо невдоволено, але знову не сказав нічого. Зате озвався гном.

— Ось, будь ласка, сама бачиш! — знову сказав він.

Анна трохи підняла ліву ногу й штовхнула Германа носаком черевика в праву литку.

— Ну що, ти тепер цілком здоровий? — спитала вона. І знов штовхнула Германа носаком черевика.

Герман підхопився й закричав:

— Пані вчителько, прошу вас, пані вчителько!

Учителька саме сиділа за своїм столом і гортала якусь книжку. Вона підвела голову:

— Що сталося, Германе?

Герман стояв, роззявивши рота. Було цілком зрозуміло: він хотів наскаржитися на Анну. Але це в нього не вийшло!

— То що ж, Германе? — спитала вчителька.

— Будь ласка, пані вчителько, Анна...— почав Герман.

— Ну, що там з Анною? — спитала вчителька.

— Прошу пані, вона...

— Ну, що ж вона? — допитувалася вчителька.

— Прошу пані, нічого, пані вчителько,— сказав Герман і сів.

— Германе, Германе,— промурмотіла вчителька і знов задивилась у книжку.

Герман сидів за партою досі ще з розтуленим ротом, обома руками тер забиту литку й, здавалося, ніяк не міг зрозуміти, що це з ним діється.

— А що? — прегордо спитав гном.— Як тобі наш Пан Чоловік? Хіба ж не добрячий з мене підправляч, змінювач полярності й про-кладач нової лінії?

"Добрячий, слово честі!" — подумала Анна.

— Мене тішить, що ти це визнаєш,— сказав гном — Наш брат гном також не від того, щоб його коли-не-коли похвалили.

Тієї миті подзвонив дзвоник з перерви і Анна пересіла на своє місце — до Петера.

Той вказав на Германа.

— Що це з ним сталося? — запитав він.— Ти можеш мені пояснити?

— Ні, сама нічого не збагну,— прошепотіла Анна, радіючи, що саме тоді вчителька ляснула в долоні й вигукнула:

— А зараз годі балачок, до праці, шановне панство! Врешті-решт не дуже-то приємно казати неправду найкращому

другові. Найкращому другові завжди хочеться казати саму лише щиру правду. Але якщо правда така неймовірна, то як її скажеш?

Та вже наступного дня Петерові не довелося більше дивуватися з Германа. Той знову став колишнім капосним занудою! Він насідав на тебе, він бурчав, він задавався, він скаржився вчительці на Міхі, який начебто штовхнув його в роздягальні. А на перервах задавака розбалакував про те, що на літніх канікулах полетить із своїм дядьком на Аляску полювати на білих ведмедів.

Лише з Анною Герман не був поганцем. З Анною він був привітний, і ласкавий, і ввічливий. І раз у раз питав її:

— Анно, а прийдеш знов до мене в гості? Пограємо у "відьми". І торт буде, якщо ти прийдеш.

А після уроків, коли діти в роздягальні взувалися в черевики для вулиці й одягалися в пальта, Герман щоразу питав Анну:

— Можна, я проведу тебе додому? Та Анна відмовляла.

— Я зараз не йду додому, я йду до Петера,— казала вона. Або:

— Я не йду додому, я чекатиму на розі вулиці на маму. Вона мене відвезе автомобілем. І Петер зі мною чекатиме.

Петер якийсь час не помічав, що Герман тепер такий привітний до Анни. Уперше він помітив це тоді, як Герман одного разу віддав Анні чудове яблуко, яке перед тим до блиску натер об штани.

Петерові не сподобалося, що Анна взяла в Германа те яблуко.

— Я від поганця нічого не взяв би, геть нічого,— сказав він Анні. А іншим разом, почувши, як Герман запрошував Анну до себе на

гру у "відьми" й на торт, Петер сказав їй:

— Адже ти не підеш до капосника, правда? Бо як підеш, то я на тебе нагніваюсь. Ти — моя подружка! Я не хочу ні з ким тебе ділити!

— Я й не думала до нього йти! — сказала Анна.

— Слово честі? — спитав Петер.

— Слово честі! — відповіла Анна.

— А заприсягтися можеш? Отак: "Щоб я осліпла!"

— Та навіщо? — Аж таке здалося Анні перебільшенням.

— А на те, що я страх ревнивий,— сказав Петер.

— О'кей, присягаюся. Щоб я осліпла!

її тішило, що Петер такий ревнивий через неї. "Ревнощі,— подумала вона,— то ж ознака великої любові!"

— Аж ніяк! — зненацька озвався гном у голові — Ревнощі — то тягар і дурість та й годі. З любов'ю вони не мають нічого спільного!

"Ой, що ти там знаєш про любов!.." — подумала Анна.

— Багато що,— відказав гном.

"Та що ти можеш про неї знати? Адже ти не чоловік і не жінка. А така істота не може мати про любов ніякого уявлення!" Гном образився й нічого не відповів.

ЩОНАЙМЕНШЕ ТРИЧІ НА ТИЖДЕНЬ..

Щонайменше тричі на тиждень, пополудні, Анна тепер бувала в Петера. І за кожним разом їй тут дедалі дужче подобалося. Вона справді почувалася в Петеровій родині як удома! Сподобалася Анна й Петеровому батькові. Щоправда, бачила вона його щоразу якихось півгодини, вже перед тим, як їй час було додому. Петерів батько працював завідувачем відділу у великій крамниці металевих виробів. Коли він увечері приходив з роботи додому, то завжди лягав на канапі в більшій кімнаті. На ногах у нього завжди випиналися набряклі сині жили. Від повсякчасного стояння й бігання по крамниці. Ноги в нього дуже боліли. А проте він завжди був у доброму гуморі.

— Діти, діти, нум до мене! — гукав він, лігши на канапі — Роз-кажіть-но своєму старому батькові, що діється у великому-широкому світі!

І тоді Петер з Паулем та двома старшими сестрами сідали на канапі коло батька й розповідали йому про свої цілоденні пригоди.

А Петерова мама приносила дитинча і клала його батькові на живіт.

Дитинчаті там подобалося. Навіть якщо перед тим воно вередувало й пхикало, у батька на животі воно те й знало, що сміялося.

— Не диво,— казав тоді Петерів батько,— у мене гарна аура. І Анна беззастережно з цим погоджувалася.

До Петера додому вона залюбки ходила б і щодня. І вся Петерова родина не мала б нічого проти. Та Анна не хотіла завдавати жалю мамі. Адже мама вже й так скаржилася.

— Анно, у тебе тепер зовсім нема часу для мене,— казала вона.-Врешті-решт після півдня ти маєш бути на моїх руках!

Лише коли в мами пополудні були репетиції або коли вона з усім театром виїздила на гастролі, то раділа, що Анна тепер "пристала" до Петерової родини. Адже мамі тепер не доводилось оплачувати вельми дорогого Франца-Йозефа. Не доводилося також вислуховувати Аннині протести, коли дівчинку хотіли залишити під доглядом Лізль або котроїсь іншої маминої подруги.

Мамі хотілося, щоб Анна ходила в гості до Петера лише в ті пообіддя, коли сама вона у від'їзді чи на репетиції. Анна з цим не погоджувалася.

— Ні,— казала вона — Мені цього замало. Тоді я бачитиму Петера занадто рідко!

— А тепер я занадто рідко бачу тебе! — бідкалася мама.

— Коли ж я так люблю Петера! — сказала Анна — Дообіднього часу нам із ним замало.

— А мене ти не любиш? — спитала мама, і очі в неї стали дуже сумні.

— Комедія просто! — вигукнула Анна.— Адже то щось зовсім інше!

— Казна-що те твоє "зовсім інше"! — вигукнула мама — Що мені з твоєї любові, якщо в тебе нема задля мене часу!

На це Анна не знайшла відповіді. Та, слава Богу, саме не спав гном, і він сказав:

— Це просто бридко! Я вважаю, що на тебе тиснуть! Отож і Анна сказала мамі:

— Слухайте, це просто бридко, я вважаю, що ви на мене тиснете!

— Тобто як? — розгубилася мама.

— А так... Тиснете, й край,— пробелькотіла Анна, бо вона сама не знала, що їй відповісти.

Та гном-у-голові підказав:

— Якби вона не допустила розлучення та ще якби не ця її дурна робота, вона бачила б тебе частенько!

Отож Анна й додала до свого "тиснете, й край":

— Якби ви не допустили розлучення та ще якби не ця ваша дурна робота, то ви бачили б мене частенько!

Отепер не знайшла відповіді мама! А що в неї в голові не було гнома, аби "підказати", вона лише промурмотіла:

— Анно, ох, Анно! —1 зробила сумні-сумні — "таксячі" очі.

Якби не гном, ті очі зовсім розчулили б Анну. Зажурену маму Анні завжди було тяжко витримати. Вона вже хотіла пообіцяти мамі, що відтепер матиме для неї більше часу, аж тут гном прохарамаркав:

— Видно, що пані — акторка! Не купись на це! Якби вона по-справжньому хотіла, то могла б тебе частіше бачити, й не забираючи від Петера!

Отож Анна й "не купилася на це", а просто втупилася в підлогу, аби не дивитись у сумні мамині очі. Мама помітила, що "таксячий" погляд сьогодні не допоміг, і врешті сказала:

— Добре. Коли іншої ради немає, я заберу в твого татка трохи "вихідних з тобою". Адже це буде й справедливо: не тільки я маю віддавати Петерові свій час перебування з тобою, нехай татко трохи й свого вділить.

— Мені однаково,— сказала Анна — Робіть, як собі хочете. А гном підсумував:

— Ось бачиш, треба вміти наполягти на своєму, а то будеш завжди якимсь пластиліновим коником у чужих руках!

Ще того ж таки вечора мама зателефонувала Аннином таткові. Татко довго сварився з мамою по телефону. Він не погоджувався з тим, щоб відтепер мама забирала Анну до себе на більшість вихідних.

— Чого це?! — гукав у трубку тато — Один тиждень ти, другий — я! Так домовилися — так і буде! І все! Годі!

Що на те відповіла мама, Анна, звісно, знати не могла, та, напевно, щось не дуже приємне, бо тато вигукнув:

— Прошу не розмовляти зі мною в такому тоні! Бо покладу трубку! —1 ще: — Візьми-но себе в руки! —1 далі: — Ти нічого в мене не доможешся образами!

Та перегодом татко й сам почав казати мамі образливі речі:

— Ти завжди була й тепер лишаєшся жалюгідною особою! —І ще: — Що за істерична дама! — гукав він. І ще: — Та не дзизкай, як та мотопилка, у мене вже вуха відпадають!

Анна стояла в дверях кімнати й силкувалась не заплакати. На душі їй було дуже кепсько.

— Цей не на багато кращий за мамуню,— сказав гном — Обоє такі вперті, що лишенько!

Анна кивнула головою, а гном позіхнув і промимрив:

— А тепер трішечки задрімну. Від цієї прикрої телефонної сварки я зовсім знемігся. Такого я більше й слухати не хочу!

"Та мені з тебе невелика й допомога",— подумала Анна.

— Ти несправедлива,— буркнув гном.— Відколи я в тебе мешкаю, то як же часто мушу прокидатися! Набагато частіше, ніж колись. Не спати стільки, як тепер у тебе, мені не доводилося за цілий мій вік! Більше я просто не годен витримати! — І цей недосилочок знову захропів.

Анна чхнула. Раз, удруге, втретє. Гном не поворухнувся. Анна чхнула ще тричі. Гном проскімлив:

— Я спати хочу!

Анна чхнула ще тричі. Гном заволав:

— Дай спокій, бо я вріжу дуба!

Проте Анна все чхала. Без угаву. Безліч разів. Так наче їй у ніс влетіло мішок перцю. Вона почувалася страшенно безпорадною й покинутою. А нащо здався гном-у-голові, якщо в години аж такої гіркоти й самотності він собі спить!

"Егоїст нещасний! — подумала Анна— Дбає лише про себе. Навіть не здогадається, що зараз він мав би мене втішити!"

І тоді гном заверещав:

— Втішання тут нічого не зарадить! Зроби щось! Поклади врешті край тій дурній телефонній балачці. Ти ж не м'ячик для гри в пінг-понг, яким ці дві мавпи задля власної розваги

можуть перекидатись, як їм заманеться! Скажи їм це! Не стій стовпцем і не чекай на втіху!

Анна глибоко вдихнула й попростувала до татка. Вона сіпнула його за светр.

— Слухайте-но, тату! — почала вона.

Тато все кричав у телефонну трубку й не зважав на Анну. Анна дужче сіпнула за светр і вигукнула:

— Слухайте-но, тату! Та послухайте ж бо!

Тато навіть не обернувся в Аннин бік. Він і далі сварився в телефон.

Анна пустила з руки татків светр, стусонула татка обома руками в спину й загорлала:

— Ану годі, негайно годі! Я не хочу, щоб ви, як чорт, лаялися з мамою!

Тато злякано опустив трубку і обернувся до Анни.

— Я вам не м'ячик для гри в пінг-понг! — репетувала Анна. — Ви дві мавпи, ви не можете перекидатись мною, як вам заманеться!

Гном прошепотів:

— Скажи йому, що ходитимеш у вихідні до Петера, якщо вони не дійдуть згоди.

— Якщо ви не домовитесь по-людському,— аж заходилася криком Анна,— то я відтепер ходитиму на вихідні до Петера!

Анна висмикнула в тата з руки трубку й вигукнула в неї:

— Ви чули, мамо?!

— Авжеж, моє золото,— сказала мама.— Це ж промовлено доволі голосненько!

Анна знову вклала трубку в руку татові, почимчикувала до своєї кімнати й захряснула за собою двері.

"А що, добре я вчинила?" — запитала вона в гнома.

— Суперприма! — відповів той, позіхаючи.

"О'кей,— подумала Анна.— А тепер спи. Я не хочу, щоб ти врізав дуба".

Гном не озвався. Він уже хропів. Анна визнала, що те хропіння лунало дуже вдоволено.

Хвилин за десять згодом до Аннинної кімнати зайшов татко.

— Слухай, Анно,— сказав він — Ми з твоєю мамою хочемо тобі дещо запропонувати.

-1 що ж саме? — запитала Анна.

— Щоб не було кривдно ні твоїй мамі, ні мені,— мовив тато, — ми ж можемо всі вихідні проводити утрьох. Як у грі "тато-мама-дити-на". Це ж твоя улюблена гра.

— Дуже розумно,— схвалила Анна.

— О'кей,— сказав татко — То я повідомлю мамі, що ти згодна. Він пішов у передпокій до телефону. Анна почула, як він зітхнув.

Дуже тяжко. "І чого ото аж так зітхати? — подумала вона — В житті трапляються куди гірші речі, ніж вихідні вкупі з мамою. Ну дарма, звикне. А не звикне, то тут уже нічого не вдієш".

Анна давно зрозуміла, що в "розлучених" сім'ях проблеми ніколи не вирішуються так, щоб усі були цілком задоволені.

НОВЕ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ВИХІДНИХ СПОДОБАЛОСЯ АННІ...

Нове розв'язання проблеми вихідних сподобалося Анні, бо вона ж хотіла бути "нормальною" дитиною, а кожна "нормальна" дитина саме у вихідні має при собі й тата, і маму й не потребує вибирати між "татовою" та "маминою" неділею. *

Але вихідні й з татом, і з мамою мали ще одну перевагу. Коли у вихідні з Анною були і тато, й мама, їй не доводилося терпіти товариства Оскара чи Карли.

Карла була татова "люба приятелька". Вже цілий рік. Колись вона була просто таткова співробітниця. Карла щонеділі приходила до тата, і коли потім Анна з татком вирушали до зоопарку, чи до ресторану, чи так на прогулянку, то Карла завжди була з ними. А якщо Анна з татом вирішували побути у неділю вдома, то Карла з'являлася з повною дорожньою торбиною м'яса й овочів, борошна, масла й шоколаду і готувала в татовому помешканні недільний обід із чотирьох страв.

Оскар був мамин "любий приятель" і завжди приходив у гості, коли Анна в неділю була в мами. І як Анна з мамою ішли кудись попоїсти морозива, або в кіно, чи до міського парку, він завжди йшов із ними.

І Оскар, і Карла ставилися до Анни дуже привітно й мило. А проте Анна ледве витримувала обох. Оскара вона зненавиділа відтоді, як господиня маминого будинку одного разу сказала:

— А що, Анно, як гадаєш, Оскар був би тобі непоганим татусем? Карлу Анна незлюбила відтоді, як одного разу в школі почула від

Міхі:

— Слухай, Анно, та жінка, що вчора була з тобою й твоїм татом у басейні,— твоя нова мама?

Анна не хотіла ні нового татуся, ані нової мами. "Нормальні" діти не мають ані двох татусів, ані двох мам! Петер цього не розумів. Він казав:

— А чом би й ні? Якщо ця Карла і цей Оскар тебе люблять, то все ж гаразд! Виходить, тебе любитимуть подвійно, хіба це погано?

Пауль вважав, що дві пари батьків — то навіть дуже добре.

— Сама подумай,— казав він,— це ж супервиграш! Ти одержуватимеш подвійні кишенькові гроші. І так само — іменинні та різдвяні подарунки!

Старші Петерові сестри додавали:

— А якщо одні тато й мама на тебе розсердяться, то в тебе ж будуть іще одні тато й мама, добрі й лагідні!

А мама Петерова розуміла Анну.

Вона сказала Петерові й Паулеві та двом їхнім сестрам:

— Ох, не вигадуйте! Ви зовсім не тямите, про що йдеться! А Петерів тато додав:

— Не слухай цих дурників, Анно! Що вони знають про життя!

Іноді Анна думала: "Якби Петерів тато одружився з моєю мамою, а Петерова мама — з моїм татом, я була б не проти, бо тоді ми мали б чудову велику родину!" Бувало, перед сном вона, мов на долоні, бачила в уяві, як вони всі гуртом переберуться у великий будинок. За будинком буде сад. А в будинку — величезна житлова кімната. Вечорами вони всі сидітимуть у цій кімнаті й будуть дуже щасливі!

Якщо на ту пору, як Анна все отаке собі вигадувала, гном не спав, то він кепкував з неї.

— От дурне придумала! — хихотів він.

Анна тепер частенько сперечалася з гномом. Здебільшого суперечка починалася в школі. І завжди стосувалася до Германа. Гном, треба сказати, дуже пишався з того, як добре він попорався в Герма-новій голові — "в голові Пана Чоловіка", — і раз у раз хвалився тією своєю роботою.

"Не бачу я з твоєї роботи дуже вже великого пуття,— подумала Анна.— Твій Герман щойно наябедничав учительці на Міхі. Тільки за те, що той на уроці вкусив бутерброда!"

— Зате ж до тебе він тепер — як мед! З тобою він анітрішечки не буває колишнім поганцем! І це — відколи я побував у нього в голові!

А як Герман одного разу дав Анні три вишні, гном був у захваті:

— Це ж просто шик! Пан Чоловік віддає неабищо — вишні! Ось тобі моя робота! Привітай мене!

Та Анна вважала, що вітати гнома за ті три нещасні вишні було б занадто.

"Він їх мені й віддав лише тому, що вони червиві!" — подумала вона. (А це вже була неправда. Вишні зовсім не були червиві!)

— Фе, посоромся! — прохрипів гном— Виходить, ти підленька штучка! Завжди виставляєш Пана Чоловіка жалюгідним!

"Я просто не люблю його! — подумала Анна — Ніхто не зобов'язаний любити геть усіх!"

Гном із цим не погодився.

-1 все ж таки! Якщо він любить тебе, то й ти маєш його любити!

І коли Герман запросив Анну до себе додому грати у "відьми" й ласувати тортом, гном і собі підпрягся: він хотів, щоб Анна прийняла запросини.

— Та зроби вже йому таку радість! — вигукнув він.— Чому б тобі не піти до нього в гості? Йому ж цього так хочеться! Тине зобов'язана щодня бігати до Петера! Невеличка переміна нітрохи нам не зашкодить!

"А як" я не хочу?" — подумала Анна.

— А я хочу! — вигукнув гном — Ну, не все ж кінець кінцем має вирішувати лише твоя голова, коли в ній є і я! Урешті-решт я тут квартирую, а квартирант також має якісь права!

Тож, оскільки гном не поступався, Анна пообіцяла йому навідати Германа. "Піду, щоб тобі догодити! — подумала вона — Але тільки один раз! Однісінький! І за годину повернуся! Зрозумів?"

— Зрозумів! — сказав гном.

Проте Анна відкладала свій візит до Германа з тижня на тиждень. На заваді було ось що. У школі з Анною повсякчас був Петер. Ніколи від неї не відходив. Отож він стояв поруч неї й тоді, як Герман її спитав:

— Коли ж ти нарешті прийдеш до мене в гості? Тоді Петер, лютий аж-аж-аж, просичав до Анни:

— Ти що, справді збираєшся піти до цього телепня?

І Анна не наважилась прийняти Германові запросини. їй аж ніяк не хотілося заради Германа посваритися з Петером.

"Ти мусиш це зрозуміти,— втовкмачувала вона гномові — Як я можу пояснити Петерові, що мені треба піти до Германа? Таж Петер не знає, що в мене є ти! От він і подумає, що мені подобається Герман. А Петер не хоче, щоб мені подобався будь-хто, крім нього!"

Анна товкла про це гномові щодня, але той нічого й знати не хотів. Якось він геть розсердився і вигукнув:

— Я вже по саму зав'язку наслухався твоїх дурниць! Годі! Я лягаю спати й хочу, щоб ти мене збудила аж тоді, як будеш у гостині в Пана Чоловіка. І присягаюся тобі: якщо я прокинуся сам, а ти ще й тоді в нього не будеш, я переселюся! Знайду собі якусь іншу голову для мешкання. Таку, щоб вона хоч інколи та виконала бодай якесь моє бажання!

Тоді Анна неабияк перелякалася. "Гноме, любесенький, це ж ти тільки пожартував, правда?"

Гном не відповів. У те, що він уже заснув, Анна не вірила. Виходить, це він поважно! Поважно-преповажно!

Подальшими днями Анна намагалася думати якомога менше. Щоб ото ж не збудити гнома! І якомога силкувалася не чхати, навіть легесенько. І була вона дуже безпорадна! Не знала, що їй робити. Підеш до Германа — розгнівається Петер. А як не підеш — гном покине її голову!

Напевне, Анна, так би й не виплуталася з цієї халепи, якби Пауль не заслаб на скарлатину.

Відомо, що коли хтось із учнів захворіє на скарлатину, то до школи не ходять також його брати й сестри, бо скарлатина дуже швидко передається довколишнім. А брати й сестри

хворої дитини можуть найшвидше підхопити хворобу й занести її до школи. Отож коли Пауль хворів, Петерові також не можна було ходити до школи. Дарма що він був здоровий як дзвін. І Анні не дозволялося його відвідувати. Вона могла йому лише телефонувати. Для Анни це було жахливо. Адже в Петера вона почувалася справді як удома. А тепер їй після школи щодня доводилося сидіти в маминому помешканні, і почувалась вона, мов на чужині.

Минув цілий тиждень із самими лише "мамо-пообіддями" і "мамо-тато-вихідними" днями. У неділю ввечері Анна лежала в постелі. Зненацька їй сяйнуло: власне, я тепер можу виконати оте дурне гномове бажання! Можу навідати Германа, завтра ж таки по обіді. Мами однаково не буде вдома, у них там знімають якусь виставу. А Франц-Йозеф не має для мене часу. Якщо я після уроків піду з Германом до нього, то хоч порятуюсь один раз від цієї дурепи Лізль. А Петер і не здогадається, що я ходила до Германа!

Герман був на сьомому небі, коли Анна сказала йому під час великої перерви:

— Слухай, сьогодні я можу піти до тебе. Як хочеш, то відразу після уроків.

Цілу дорогу до будинку з супермаркетом Анна чхала. Германові це зовсім не сподобалося.

— У тебе нежить? — спитав він.

— Цілком може бути,— посміхнулась Анна й знов заходилася чхати.

— Будь ласка, не чхай у мій бік,— попросив Герман,— бо ще й я підхоплю нежить, я щодо нього дуже вразливий.

— Проб-б-ба-ачхи!— чхнула Анна просто Германові в обличчя, і Герман, що доти йшов майже впритул до Анни, відскочив набік і далі вже йшов на метровій відстані від неї.

Майже під самим супермаркетом Анна своїм чханням нарешті збудила гнома.

— Довгенько ж ти надумувалася виконати моє бажання,— сказав він.

"Чого це? — подумала Анна — Ще ж лише вчора ти погрожував мені, що переселишся".

Анна думала, що того, хто нічого не тямить у часі, дуже легко піддурити. Проте якщо вже хтось сидить у тебе в голові, то його спроста не піддуриш.

— Не бреши,— сказав гном.

"Як ти знаєш, що я брешу?" — здивувалася Анна.

— Щоразу, коли ти брешеш, у тебе в голові перебігає така собі хвилька. Сказав би — прикрий запах, тільки що брехня ж не пахне.

"Фе, яка дурниця!" — подумала Анна.

— А крім того,— сказав гном,— я вже дещицю часу не спав! Лишень вирішив ще зачекати. Не кожну ж погрозу так відразу

й здійснюють! Переселятися мені страшенно не хотілося. А навіщо ж притьмом робити те, чого не хочеться?

Нагору сходами Герман знову йшов майже впритул до Анни: адже вона вже не чхала.

Перед дверима Германового помешкання гном сказав:

— Сподіваюся, ти будеш приязна й ласкава до Пана Чоловіка! Адже він тебе любить. А воно ж так прикро, коли любиш, а тебе не люблять! І відповідальний за це я! Бо це ж я підлаштував йому любов до тебе!

Анна не встигла запитати гнома, як же саме він — Господи, мій Боже! — це підлаштував, бо Герман подзвонив у двері свого помешкання. Германова мати рвучко відчинила й заговорила без угаву, наче водоспад. Вона скинула рожевий ранець Анні зі спини й шапочку з голови. Потім розстебнула й стягла з неї курточку, а сама все торохтіла про те, як їй приємно знов бачити Анну, і що відтепер Анна має приходити до них багато-багато частіше, і що на обід сьогодні локшина з м'ясом, і чи Анна любить цю страву. І чи на десерт вона хоче морозива, чи пудингу, чи того й того, і чи довгі, чи коротенькі вправи їм задали додому, і чи Анна робитиме їх тут, із Германом, чи в себе вдома.

Анна була геть приголомшена тим водоспадом слів. Вона покірно дала завести себе до кімнати й підвести до стільця. Вже сівши, Анна подумала: "З такою матір'ю дитина таки має бути пришелепувата!"

АЖ ЯК УЗЯЛИСЯ ДО ЛОКШИНИ З М'ЯСОМ...

Аж як узялися до локшини з м'ясом і Германовій матері доводилося жувати й проковтувати страву, а тому не торохтіти без упину, Анна запитала гнома, що він мав на увазі, кажучи про "любов" і "підлаштування".

А коли Германова мати поставила на стіл і пудинг, і морозиво, а Герман попросив ще й вершків, гном пояснив Анні, що саме він мав на увазі.

— Та це ж зрозуміло,— сказав він,— Пан Чоловік штовхав тебе, й щипав, і обмовляв. Я заліз до нього в голову, щоб зрозуміти, чому він так поводиться. Але в сум'ятті його мозку, в усій тій блискотняві, й мерехтінні, й тріскотнечі я не зміг достеменно встановити справжню причину його поведінки. Адже щоб добре вивчити чийсь мозок, у ньому треба сидіти роками! Мені одне ясно як день: кого любиш, того не штовхатимеш, не щипатимеш і не дражнитимеш. Для нього нічим не поскупишся... І тоді я відкрив у мозку Пана Чоловіка дві місцинки — одну зовсім крихітну, а другу ледь більшеньку...— Гном замовк.

"Та кажи вже далі!" — нетерпеливилася Анна.

-1 я подумав: спробую! — сказав гном.

"Що ти спробував?" — Анна нетерпеливилась дедалі дужче.

— Ну... Між тими крихітною і ледь більшенькою місцинками я провів лінію зв'язку,— відповів гном — Розчистив усякий непотріб довкола, ледь-ледь попустив, де було надто туго, й повідгинав набік усе, що було на заваді...— У голосі гнома забриніла нетерплячка.— Та я ж тобі вже все розповідав, довго і докладно!

Анна подумала: "Жодного слова не казав він мені про крихітну і ледь більшеньку місцинку!"

— Хіба? — Гном прикинувся здивованим — Виходить, я просто забув.

"То розкажи мені про них нарешті!"

— Та що тут розказувати! — мовив гном — Крихітна місцинка була та, де в нього зберігалась АННА, а трохи більшенька — та, де містилася ЛЮБОВ.

"Сальто-мортале!" — подумала Анна.

— І тому доведеться тобі його любити,— сказав гном.— Було б несправедливо, що я йому налагодив любов, а відповіді на неї він не матиме. Тоді це була б нещаслива любов. А нещаслива любов завдає шкоди. Мені ж суворо заборонено чинити шкоду в головах!

Анна подумала: "Спершу треба було запитати мене, чи згодна я на це!"

— Запитати? Як? Мені ж це спало на думку вже в голові Пана Чоловіка! Гадаєш, я мав вилізти й перелізти до тебе, а тоді вилізти від тебе й знов перелізти до нього?! Я тобі не бігун на довгі дистанції! І що відкрите повітря не для мене, ти також добре знаєш! Я вже мав кисневе отруєння середньої тяжкості, тільки-но був визирнув із твого вуха!

"Але ж ти не можеш присилувати мене когось любити",— подумала Анна. І враз її пронизала страшна гадка: а чи гном справді цього не може? А хто ж йому завадить попоратись і в неї в голові й навіть урвати ниточку зв'язку між "Петер" і

"любов", а під'єднати до "любові" — "Германа"?! "Пана Чоловіка"?!

— Слово честі, такого я не здатен зробити! — обурено вигукнув гном — Та й узагалі, це казна-що! Адже те, що я є у тебе в голові, тобі відомо. А я можу порядкувати лише в тих і оловах, які не знають, що я в них сиджу.

Проте Анна й тепер не мала певності, чи гном сказав їй правду.

— Ну, це з твого боку просто підло, що в тебе нема до мене ні цятиночки довіри! — сказав гном.

"А як же мені мати ту довіру? — подумала Анна — Адже ж цілком певно одне: ти завжди знаєш, що я думаю; а ось які думки в тебе, я не знаю ніколи. Я навіть не знаю насправді, коли ти спиш, а коли —ні. Навіть як ти хропеш, то й тоді я не знаю, чи ти не прикидаєшся. Хропти можна й тоді, коли не спиш!"

Ох і образився ж на те гном! Тяжко образився!

— Я більше не перемовлюся з тобою жодним словом,— сказав він.— Жоднісіньким!

"Бо правда очі коле! — подумала Анна — Я кажу тобі правду, а ти не хочеш цього визнати!"

Тоді гном таки ще сказав дещо. Сказав з гіркотою і сердито:

— А хіба я винен, що тобі бракує кебети зрозуміти мої думки? Винен, що в тебе голова порожня, як бубон?!

Тепер образилася Анна. Тяжко образилася!

"Я жодного слова більше тобі не скажу,— подумала вона — Ні-ні-ні-ніколи! Про мене, можеш собі переселятися хоч і до дідька на баштан!"

Після пудинго-морозивно-вершкового десерту Анну аж занудило. Чи то вона переїла, чи їй стало погано від сварки з гномом, Анна не знала. Зараз їй понад усе хотілося піти додому. До таткового помешкання. Залишитися самій-самісінькій, щоб не треба було нікого бачити,— ось що їй під ту хвилину здавалося найбільшим щастям. Але, по-перше, татко не любив, щоб Анна лишалась удома сама-од-на. Бути вдома на самоті — для цього Анна ще замала, завжди казав він. А по-друге, Анна боялася, що Германова мати, помітивши, що гостя не хоче довше морочитися з "нашим котиком", засипле її зливою запитань. Тому Анна перейшла з Германом до дитячої кімнати. Вони трохи пограли в автоперегони. Пограли й у "відьми". Герман грав на диво чемно. Коли в нього в руці лишилося тільки дві карти і Анна потягла не "відьму", Герман хоча й скривився, однак не зробив ніякої дурниці — не вчепився в ту карту, мов обценьками, не заверещав: "Цієї не віддам!", як минулого разу.

Анна впродовж усього пообіддя силкувалася довести гномові й самій собі, що ніякої ниточки зв'язку між АННА і ЛЮБОВ у Герма-новій голові немає. Вона поводилася з Германом просто негідно. Якомога підбивала його до сварки. Питала:

— Де ж ті сенбернари, що ти ото розказував? І де ж ваш будинок на десять кімнат? Може, він унизу в підвалі?

А про Германіє іграшковий автобан вона сказала з посмішкою:

— Він у тебе поменшав на добрі шістдесят п'ять метрів! Де ж це вони поділися?

Герман червонів мов рак і встромляв очі в підлогу. Це лютило Анну. Вона ж хотіла, щоб він сердився, штовхався, щипався, плював-ся, наступав на ноги й біг до матері скаржитися.

Тоді гномові довелось би визнати, що Герман зовсім Анни не любить, і всій їхній з гномом дурній сварці був би край!

Проте Герман не зробив Анні такої приємності. Навпаки! Він навіть подарував їй авто завбільшки з сірникову коробочку, яке йому лише кілька днів тому купив його дядько. А ще Герман подарував Анні кулькову ручку з фіолетовою пастою. Навіть коли Анна наступила йому на ногу, він про те багато не розводився, тільки скрикнув: "Ой-ой-ой!"

Та Анна мусила визнати — від цього скрикнув би кожен. Навіть Петер!

Десь за хвилину перед тим як Анна мала йти, Герман сказав їй:

— Слухай, я так би хотів знову сидіти з тобою за однією партою! І гарантую, я більше ніколи не буду клеїти такого дурня, як раніше.

Анна прийшла додому геть похнюплена й нещасна. До всього, ще й тато підлив олії у вогонь: йому край захотілося знати, чого це Анна ходила до Германа. Може, чого доброго,

вона вже не має його за дурня? Може, тепер вона уклала з ним угоду про дружбу? А що на це скаже Петер? Анна ж якось розповідала таткові, який Петер ревнивий. Татко просто не помітив, що Анна й говорити про Германа не хоче. А коли вона так і сказала таткові, той однаково не стулив рота. Він забажав знати: а чого ж це вона не хоче про Германа й говорити?

— Я ж бачу,— сказав татко,— що в моєї доброї дитини проблеми. А проблеми треба обговорювати. Похнюплено мовчати й дивитися мов на чужого — це не вихід.

— Не будьте такі настирливі, тату! — вигукнула Анна.

— Адже й тобі хочеться знати про мене все! — вигукнув тато.

— Але ви мені також не все кажете! — вигукнула Анна.

— Не кажу лише такого, чого ти однаково не зрозумієш! — вигукнув тато.

-1 в мене є дещо таке, у чому ви однаково нічого не тямите! — вигукнула Анна.

— То, може, хоч спробую,— сказав тато — Звісно, між нами є різниця. Ти ще ніколи не була дорослою. Тому й не все розумієш у тім, що означає бути дорослим. А ось я дитиною вже був. Тому й маю розуміти про дитинство все!

— Ну добре,— сказала Анна, міркуючи над тим, як їй викласти татові свій клопіт так, щоб не згадати в розмові про гнома — Розумієте, віднедавна Герман мене любить,— почала вона.

— Еге ж,— сказав тато. Здається, це він зрозумів.

— А я ж його не люблю,— вела далі Анна.

— Певна річ! — сказав тато. Це він теж начебто зрозумів.

— Але є хтось такий, що каже, ніби я повинна полюбити Германа; а якщо не полюблю, то цей хтось більше не обізветься до мене й словом!

— Ото дурень! — сказав тато.

— Авжеж! — погодилася Анна.

— Я міркую так. Якщо дурень не хоче з тобою розмовляти, то втрата не така вже й страшна.

Анна раптом відчула підозру, що гном саме не спить. Але й падати ниць перед будь-ким вона не збиралася! Тому вона сказала:

— Правда ваша! Нехай той тип собі парить парка!

Анна удала, ніби тепер у неї все гаразд. Вона допомагала татові готувати вечерю. Тато варив картоплю з кропом. Анна почистила картоплю й дрібненько покришила кріп. Вона ж таки накрила на стіл. Проте їсти їй не хотілося. Насилу подужала якихось три картоплини.

— Я ж так наїлася в Германа! — злукавила вона перед татком.

Потім Анна пішла до своєї кімнати й лягла в ліжко. У кімнаті було так тихо, що почув би, як муха пролетить, і Анна начебто вловила вухом гномове хропіння.

"Підлий сплюх! — подумала вона — Лише грубий, бездушний тип може після такої жахливої сварки просто взяти собі й заснути! Як мені ведеться, цьому тупакові байдужісінько! Про Германа він турбується дужче, ніж про мене! Хай собі справді переселяється! Нехай переселяється до Германа — в дурбасів череп!"

Серед ночі Анна прокинулася. Такого з нею ще ніколи не бувало. Зазвичай вона спала, як бабак узимку. Анна лежала в суцільній темряві, перекидалася зі спини на живіт, із живота на спину. Вона чула, як десь вибило північ, як унизу на вулиці співав якийсь п'яний, як, вискнувши шинами, завернуло за ріг чиєсь авто. Гномового хропіння вона не чула. Тому подумала: "Це мене гном розбудив".

— Авжеж,— сказав гном — Бо я більше не можу на тебе гніватися. Я цього не витримую!

"І я — ні",— подумала Анна.

— Тоді є лише одна рада,— гном зітхнув.— Доведеться мені ще раз улізти в голову до Пана Чоловіка й зруйнувати лінію зв'язку, яку я там установив.

"Це був би вихід",— подумала Анна.

— Авжеж.— Гном знову зітхнув.— І я виконаю цю роботу завтра ж таки. Але це вже я виберуся на повітря справді востаннє!

"Ти просто супергном!" — подумала Анна. Вони дуетом позіхнули тричі по три рази і саме на дев'ятому позіху поснули.

ОДНАЧЕ ТАК ПРОСТО, ЯК ГНОМ ГАДАВ...

Одначе так просто, як гном гадав, зробити належну операцію в Германовій голові не пощастило. Того дня, коли гном мав улізти в Германову голову, той прийшов до школи з ватою у вухах.

— Позатикав вуха ватою, бо сьогодні надворі такий вітер,— розповідав він Анні — Ще, гляди, знов розболиться у вухах!

— Та в класі ж немає вітру,— сказала Анна, вхопила Германа за вухо й хотіла витягти вату.

— Не руш! — вигукнув Герман.

— Не руш! — вигукнув і гном. Він не бачив у тому сенсу.— Якщо я влізу до нього в голову, а він знов позатикає вуха ватою, тоді я, вважай, буду ув'язнений! Краще відкладімо все на перший же безвітряний день.

Перший безвітряний день настав аж через три дні, і Герман прийшов до школи без вати у вухах. Та саме того дня у класі після довгої перерви з'явилася Альма. Й сіла коло Германа. Вона так довго пробула в Тіролі, що вже не пам'ятала навіть, який чудасій був Герман. Отож і не нарікала, що довелося сісти не на колишнє місце. Вона не образилася, коли Герман штовхнув її ліктем під ребро за те, що поклала один зі своїх кольорових олівців на "його половину". Лише добряче наступила йому на ногу й сказала:

— Ти, бородавочнику, поводься по-людському!

А на перерві Альма вихопила з рук Германа бутерброд із ковбасою і тричі гарненько надкусила, незважаючи на Германів лемент. Сміючись і плямкаючи, вона сказала:

— Вгамуйся, старий, ти ж не вмираєш із голоду.

А коли трохи згодом Зузі розповіла, що їй удома щотижня дають п'ять шилінгів кишенькових грошей, а Герман почав вихвалятися, що йому, мовляв, дають на тиждень сто шилінгів, Альма простягла до нього руку й мовила:

— Як ти такий грошовитий, то вділи й мені півсотеньки, бо мені, бач, зовсім не перепадає кишенькових грошей!

"Ця Альма поводиться з Германом справді так, як слід!" — подумала Анна.

-1 я так гадаю,— сказав гном — А тому я не просто зруйную в голові Пана Чоловіка лінію зв'язку між ЛЮБОВ і АННА, а ще й прокладу нову — між ЛЮБОВ і АЛЬМА!

Анна захихотіла. Вона від щирого серця бажала зануді Германові великої любові до Альми.

— Але доведеться нам ще днів кілька зачекати,— сказав гном.— Нехай спершу в його мозку добре вмоститься АЛЬМА.

Наступного понеділка гном вирішив: час сприятливий! Та на першому уроці він ще не зміг розпочати, бо перший урок був фізкультура і Герман так вистрибував по всій спортзалі, що прокладати в його мозку якусь нову лінію було неможливо.

— Ти уявити собі не можеш, яка надзвичайно делікатна це робота! Тут досить найменшого струсу — і все пропало! — сказав він Анні.

Пізніше, на великій перерві, Анна докладала просто героїчних зусиль, щоб опинитись якнайближче біля Германа — аби гном зміг перелізти. Але Герман задирався з Альмою, поки та вліпила йому ляпаса, і вони чубилися між собою, аж поки задзвонив дзвоник на урок. Усі ж подальші перерви були п'ятихвилинні. А п'яти хвилин для такої роботи було гномові замало.

Два довгі тижні Анна з гномом намагалися здійснити "переселення". І кожного дня щось ставало їм на перешкоді. Одного разу гном уже був вибрався Анні аж у зовнішнє вухо, як раптом Германові захотілося до туалету. Іншим разом гном уже ось-ось мав стрибнути на Аннине плече, коли це де не взялася Зузі, втелющилася поміж Анною та Германом і заходилася рапортувати, що в її мами знайшлася ще одна дитинка і що її, Зузі, це аж ніяк не тішить.

Єдиним наслідком Анниних із гномом зусиль було те, що тепер усі діти в класі повірили, ніби Анна — Германова подружка.

— У школі нічого в нас не вийде,— сказав урешті-решт гном.— Треба тобі піти до нього додому!

Анна визнала, що гном має слушність, і сказала Германові:

— Як хочеш, то завтра пополудні я прийду до тебе!

— О, супер! — Герман з радощів почервонів по самі вуха.

— І я до тебе прийду, Германе! — раптом вигукнула Альма.

— А тебе я не запрошував! — відрубав Герман.

— Та я без запрошення прийду,— великодушно пообіцяла Альма. Разом із Альмою удома в Германа було весело. Хоча Герман був

не дуже до неї привітний, вона на те не зважала. Лише коли Герман поводився зовсім по-дурному, Альма випалювала:

— Дай спокій, старий скунсе!

Проте з перелізанням гнома в голову до Германа нічого не вийшло. Цього разу — з вини гнома.

— Я почуваюся непрацездатним,— позіхав він — Та воно й не диво. Я не сплю вже цілу вічність! Геть знемігся. Якщо зараз вилізу, свіже повітря мене вб'є!

Сказавши це, він позіхнув і захропів. Анна навіть не пробувала його будити чханням. Вона ж бо вже знала, що перевтомлений гном, розбуджений чханням, ні на що не придатний.

Останнього шкільного дня того тижня гном прокинувся самотужки.

— Уві сні сяйнула мені грандіозна ідея! — сказав він — Піди з Паном Чоловіком у кіно. Там він сидітиме поруч тебе в темряві цілі дві години. Ось коли я зможу в умовах цілковитого спокою взятися до його звивин!

І Анна запросила Германа в кіно. На суботнє пообіддя. Альма почула це й вигукнула:

— Чудово! І я піду з вами!

— Тебе не запрошують,— скривився Герман.

— Ходімо всі втрьох,— сказала Анна.— Утрьох куди веселіше!

Мама з татом були непомалу здивовані з того, що Анна запланувала на "татів-мамин-донин" вихідний похід у кіно з Германом та Альмою.

— Як же це — з таким занудою?..— спитала мама. А тато промурмотів:

— Я гадав, що цю проблему вирішено раз і назавжди!

А що тато лише промурмотів, а не спитав виразно, Анна визнала за можливе не відповідати.

Назву фільму Анна вичитала з кінопрограми в газеті: "Дік із Ду-фом в іноземному легіоні".

Анна з мамою і татом поїхали спершу до Альминого будинку по Альму. Тоді — до будинку з супермаркетом. Там біля брами вже чекав Герман. Анна з тривогою поглянула на нього: надворі-бо віяв легенький вітрець. Та Герман, дякувати Богові, не мав у вухах вати! Тато з мамою не виявили бажання дивитися "Діка з Дуфом". Вони купили в кінокасі квитки і вклали їх Анні в руку.

— Ми посидимо в сусідній кав'ярні,— сказав тато.

— Після сеансу зайдете по нас,— додала мама.

У кінозалі Герман сидів поміж Анною та Альмою. Тільки-но погасло світло, гном сказав:

— Я вирушаю! Підстав мені великого пальця!

"А що робити, як він знов заходиться стогнати й скаржитися?" —подумала Анна.

— Тоді регочися якнайголосніше,— відповів гном.— Адже ти дивитимешся фільм-комедію. Тільки регочися дужче, ніж він стогнатиме й скаржитиметься.

Анна відчула у вусі легенький лоскіт. Вона схилилася до Германа й тихенько спитала:

— Можна притулитися до тебе? Мені так краще видно.

— Авжеж, авжеж, притуляйся сміло,— сказав Герман.

Перед ними на екрані сварилися Дік із Дуфом. Глядачі сміялися. Анна косувала оком на Германове плече. Бачити гнома вона не могла — було занадто темно. Проте Герман не стогнав і не скаржився. Він дивився на екран і хихотів.

Анні набагато полегшало. "На все добре, успіху тобі й ніяких перешкод!" — подумала вона.

Але тільки-но подумала, як знову відчула у вусі легенький лоскіт, а потім враз пролунав гномів вигук:

— А, лихо його батькові! Отаке паскудство! "Що?" — злякано подумала Анна.

— У нього повні вуха камфорної олії! — простогнав гном — Повні масної камфорної олії! Я трохи-трохи не посковзнувся й не втопився в клятому мастилі.— Гном ображено засопів — Було б мені тут пробило мою останню годину!

Гном так здригнувся від огиди, що Анні аж закололо по всій голові.

"Годі тобі,— подумала вона.— Цього ж витримати несила!"

— Пробач,— сказав гном і затих. Тільки вельми жалібно зітхав. "Годі корчити комедію,— подумала Анна.— Колись же та не буде

в Германа у вухах камфорної олії! Тоді ти й зможеш зруйнувати ті лінії зв'язку, яких там наробив. Мабуть же, якихось кілька днів цей молодчага й нелюблений проживе!"

— Ти не розумієш нічогісінько! — вигукнув гном.— Ти таки геть дурна. Правду кажу!

Більше він не мовив ні слова. Чи то заснув, чи образився, чи просто дивився "Діка й Дуфа"? Анна не знала.

Після сеансу Анна з Альмою та Германом зайшли до кав'ярні по тата й маму.

Дорогою додому, коли вже розвезли по домівках Альму й Германа, мама сказала:

— А Герман зовсім не здається мені аж таким поганим. А тато додав:

— Хлопець начебто цілком пристойний. У всякому разі, приємний.

Перед шостою годиною вечора тато, мама й Анна увійшли до татового помешкання. Тато з мамою подалися до великої кімнати. Мама привезла з собою цілу паку папірців. їй треба було складати податкову декларацію, а мама не дуже в цьому тямила. Татко пообіцяв їй допомогти.

Анна сіла в передпокої до телефону. Щодня рівно о шостій вечора вона розмовляла по телефону з Петером: одного дня вона телефонувала Петерові, другого — Петер телефонував їй. Сьогодні була Петерова черга.

Ось уже п'ять хвилин по шостій, ось і десять, а телефон чомусь мовчить. Тоді подзвонила Петерові Анна — поза чергою. До телефону підійшла одна зі старших Петерових сестер.

— Знаєш, Петер не хоче з тобою розмовляти,— сказала вона. Анна так жахнулася, що навіть не спромоглася спитати, чому ж

то Петер не хоче з нею розмовляти. Але Петерова сестра сама розповіла їй чому.

— Йому сьогодні дзвонив Міхі,— повідомила вона,— і сказав, що ти тепер Германова подружка. І що ти сьогодні ходила з Германом у кіно. Ми всі йому сказали, що це дурниця! — Петерова сестра замовкла. Вона чекала від Анни пояснень. А що Анна нічого не пояснила, то Петерова сестра спитала: — Чи, може, це правда?

— Це правда, але це зовсім не те, що він думає,— відповіла Анна тремтячим голосом.

Петерова сестра зітхнула й мовила:

— Ну звісно, мабуть, треба вам із Петером залагодити все це між собою.

— Залагодити? Як? — Анна захлипала — Адже він не хоче зі мною розмовляти!

— У понеділок він прийде до школи,— сказала Петерова сестра-Загроза передачі хвороби минулася. Він знов сидітиме коло тебе за партою. Отож доведеться йому вислухати тебе — А потім Петерова сестра мовила: — Анно, не плач через цього ревнивого дурника.

Анна поклала трубку й дала волю сльозам. Вона так хлипала, що тато й мама почули аж із великої кімнати. Обоє кинулися до передпокою і в один голос запитали:

— Заради Бога, що сталося? Але у відповідь почули тільки:

— Ох, я нещасна, яка ж я не-не-нещасна! — Й більше нічого.

ПРОКИНУВШИСЬ У НЕДІЛЮ ВРАНЦІ...

Прокинувшись у неділю вранці, Анна була геть спантеличена. М'яке крісло, яке при потребі обертали на ліжко, стояло розкладене біля її постелі, і на ньому лежала мама й спала. Вона була вбрана в татову піжаму і вкрита картатим пледом. Відтоді, як мама по розлученні вибралася від тата, вона ніколи не ночувала в татовому помешканні.

— Вона спить тут через тебе,— сказав гном. Він не позіхав, отже, мабуть, не спав уже давненько.

"Як-то через мене?" — подумала Анна.

— Ну, ти ж учора таке виробляла! — сказав гном.

Анна спробувала пригадати вчорашній вечір. Була страшна телефонна розмова з Петеровою сестрою, потім Анна плакала, а мама з татом силкувалися її втішити.

"А далі?"

— "Плакала" — не те слово,— сказав гном.— Ти голосила, як зграя голодних вовків, і так уся здригалася ридаючи, мовби проковтнула пневматичний молот, а по твоїх щоках перекотилося щонайменше зо три кварти сліз!

"Що ж,— подумала Анна,— так завжди плачуть через нещасливу любов!"

— Навіть уві сні,— казав далі гном,— ти вся тремтіла й хлипала. Тож мама твоя й вирішила, що мусить наглядати за тобою вночі.

"Це дуже мило з маминого боку",— подумала Анна.

— Атож, атож,— сказав гном,— любовні негаразди одних людей таки добрячого клопоту завдають іншим.

"Та це ж так і має бути",— подумала Анна.

— Але ось до моїх негараздів немає діла ніякому дідькові! — сказав гном — А мені ж тепер ведеться куди гірше, ніж тобі!

"Ну це вже він знову перебільшує",— подумала Анна.

— Не перебільшую, не перебільшую! — вигукнув гном — Я тепер у такій скруті, як не був іще ніколи!

"Чого це?" — здивувалась Анна.

— Та що я — сто разів маю тобі товкмачити? — заскімлив гном-Для мене ж бо найвища заповідь — не робити в головах ніякої шкоди. А я в Германовій наладнав любов до тебе. Ти ж йому любов'ю не відповідаєш. Ось і виходить для нього шкода. А я через те кляте вушне мастило не годен виправити свою помилку!

"Так,— подумала Анна,— твоя правда. Але ж тепер справи начебто не такі вже й погані?"

— Мої справи препогані! — вереснув гном — Я накоїв шкоди, а як наш брат гном накоїть шкоди, то тоді він увесь ізсихається, зморщується і врешті обертається на тверду нікчемну дрібочку, чиє місце хіба що в голові якогось негідника.

— Ні! — Анна так жахнулася, що мимохіть вигукнула це слово вголос.

Тим вона збудила маму. Мама підвелася на постелі й подивилася на Анну. Проте Анна вдала, ніби ще спить, і повернулася обличчям до стіни. На ту хвилину вона зовсім не мала для мами часу! Всю її увагу заполонив гном!

Мама встала з крісла-ліжка і навшпиньки вийшла з кімнати. Анна втупилася поглядом у смугасті шпалери на стіні. Вона думала одне: "Гном зморщиться, гном ізсохнеться, гномові доведеться поселитися в голові якогось негідника! Такого не можна дозволити! Треба щось робити!"

— А що, що робити? — У голосі гнома бринів розпач. "Виходить, мені таки доведеться полюбити Германа,— подумала

Анна — Задля свого гнома я ладна на все!"

— Ти героїня,— сказав гном і шморгнув носом. Анні видалося, наче він ковтає сльози.

"Я лише зроблю те, що повинна",— подумала Анна. Однак вона таки відчула себе трішки героїнею. І, щоб не заплакати з великого зворушення самою собою, вона миттю вискочила з постелі.

У передпокої Анні зустрівся татко.

— Доброго ранку, золото моє! — сказав він і подивився на Анну таким проникливим поглядом, неначе пронизав рентгенівським промінням.

— Доброго ранку,— пробелькотіла Анна й побігла на кухню. Там поралася мама. Вона сказала:

— Доброго ранку, золото моє,— і погляд у неї також був, як у рентгенівського апарата.

"Зараз вона мене замордує своїми розпитуваннями про вчорашній вечір",— подумала Анна.

Але мама спитала тільки, чи Анна хоче кави, чи какао.

— Какао,— відповіла Анна й сіла за кухонний стіл.

Потім прийшов татко й сів біля Анни. Мама налила йому кави. Анна отримала своє какао з хрумкими грінками. Вона попивала какао й хрумкала грінки. Проникливі погляди татка й мами її гнітили. Вона подумала: "Дивляться на мене так, неначе в мене за ніч одне око зробилося зелене, а друге — рожеве!"

— Вони просто думають, що ти з'їхала з глузду,— сказав гном. Анна подивилася на тата з мамою і вигукнула:

— Я вам не зсунута з глузду!

— А ніхто ж цього й не казав,— мовив татко дуже лагідним голосом.

— Тільки ж подумай сама: як ти цілу годину плачеш...— сказала мама ще лагіднішим голосом.

-1 не кажеш нам чого,— провадив далі татко.

— То хочеш — не хочеш, а стривожишся,— закінчила мама. І гном не витримав.

— О'кей, скажи їм, у чому річ! Однаково, в їхніх очах ти придуркувата. Отож уперед, гірше не буде!

Анна кивнула головою, тоді сказала до тата й мами:

— Ну то слухайте: у мене гном у голові!

Татко, який саме сьорбнув із чашки, похлинувся, закашлявся й пирснув кавою з рота. Крізь кашель і пирскання він вигукнув:

— Та годі ж бо, годі цих твоїх дурниць!

Анна пустила таткове застереження повз вуха.

— І мій гном,— сказала, вона,— побував у голові в Германа. І встановив там лінію зв'язку між мною й любов'ю. І тепер, якщо я не любитиму Германа, то гномові доведеться жити в голові якогось негідника. Але якщо я любитиму Германа, то Петер ніколи не любитиме мене.

Тато впустив із рук чашку з кавою. Чашка розлетілася на столі на три великі черепки. Темно-брунатна рідина побігла через увесь стіл і залила мамі піжамні штани.

— А тепер мені хочеться знати, яка найменшенька любов усе-таки ще є любов?

Анна очікувала відповіді. Але тато тільки й далі кашляв і пирскав кавою, а мама витирала з піжамних штанів кавову гущу.

— Вони тобі, звісно, не вірять,— сказав гном, зітхнувши.— Доведеться, мабуть, мені виступити в ролі речового доказу. Я вилізу тобі в ліве вухо!

Анна підійшла до кухонного вікна.

Вона стала біля нього так, щоб яскраве вранішнє сонце світило їй просто в ліве вухо.

— Ідіть сюди,— сказала вона,— подивіться ж бо на гнома!

Татко вгамував свій кашель і пирскання й разом з мамою підійшов до вікна. Обоє нахилилися до Аннииого вуха. З виразу їхніх облич було видно, що ні в якого гнома вони не вірять.

"Ну, рушай-бо, вперед, гноме!" — подумала Анна. Ось вона вже відчула у вусі легесенький лоскіт.

— Та що ж це таке?! — прошепотіла мама.

— Господи Боже, он щось вилазить фіолетове!

— То його ковпачок,— сказала Анна.

Потім вона відчула, як у лівому вусі ледь-ледь закололо. То гном щосили вп'явся пальченятами в шкіру вуха.

— Справді! Гном! — прошепотіла мама.

— У мене нерви здають,— прошепотів татко.

Гном скинув з голови ковпачка й зягорлав якнайголосніше, хоча воно однаково бриніло тіль-тіль:

— Здорові були, з ласки Божої!

Тоді враз надягнув ковпачка, шаснув назад у вухо й зник.

Тато поплентав до кухонного столу й бемцнувся на стілець. Мама сіла коло нього.

"Схоже на те, що в них таки справді здали нерви,— подумала Анна— А надто ж у татка. У нього обличчя стало біле як перший сніг!"

— Ну-ну, без паніки! — сказав гном.— Якщо я не вмер, побачивши цих двох здоровенних слабаків, то й вони якось уже та витримають мій вигляд!

Добрих півгодини тато й мама безмовно сиділи одне біля одного. Анна вмостилася навпроти й чекала. Гном давно заснув. Мама перша віднайшла мову. Вона прокашлялась і сказала:

— Мабуть, доведеться нам із цим жити. Тоді й тато прокашлявся й мовив:

— Тільки як мені це вдасться, я не знаю!

— Та годі вам удавати нещасних! — вигукнула Анна — Ви ж уже мало не рік живете поряд із цим гномом! Тільки не знали про те!

-1 правда,— сказала мама.

— Та він більше й не вилазитиме з мого вуха,— запевнила Анна-Бо це його занадто виснажує. Зараз він показався вам, тільки щоб ви мені повірили.

— Чи, крім нас, хтось про це знає? — спитав татко.

— Ніхто,— запевнила Анна.

-1 Петер не знає? — допитувався татко.

— Ні, й він — ні! — сказала Анна — І я про це не скажу більш ні однісінькій живій душі!

Тато полегшено зітхнув. Незважаючи на свій подвійний любовний клопіт, Анна всміхнулася. Вона цмокнула тата в щоку. І маму також поцілувала в щоку.

— Не таке воно вже й страшне,— прошепотіла вона при тім.

На мить Анна видалася сама собі досить дорослою і дужою. "Оці двоє сидять такі, неначе в них вимерла вся родина, а тим часом до неї всього-на-всього додався один гном!"

ЯКУ НАЙМЕНШУ ЛЮБОВ ЩЕ МОЖНА ВВАЖАТИ ЛЮБОВ'Ю?

Яку найменшу любов ще можна вважати любов'ю? Уранці в понеділок Анна цього так і не знала, дарма що в неділю без краю обговорювала це питання з татом і мамою.

Мама вважала, що Анні взагалі нема чого сушити собі над тим голову.

— Адже ти так, чи інак, а любиш Германа,— розтлумачувала вона— Ти перевідувала його вдома, була з ним у кіно. І ти турбуєшся, думаєш про нього. Мабуть, це ж таки якась любов!

Анна заперечувала:

— Он і гном турбується й думає про Германа!

— Та й це ж сюди! — доводила мама — Врешті-решт гном прижився в твоєму мозку. А те, що прижилося в тобі,— то ж ти!

А татко розв'язував проблему зовсім легко.

Він казав: Анна — добра людина. А всі добрі люди так чи інак люблять інших людей. А що Герман належить до "інших людей", то, виходить, Анна так чи інак його любить. Навіть якщо того й не помічає.

Анну це не задовольняло. Оте "так чи інак" не давало їй спокою. Чи досить буде того "так чи інак", щоб гном не зморщився й не зсох-ся? Вона не мала певності. Проте вона вже не почувалася такою сплакано-нещасною, як у суботу. Те, що тато й мама тепер усе знають, додавало їй снаги. У неї в душі знов зажевріла надія, що все ще може владнатися.

У це вірив і татко.

У понеділок уранці він сказав Анні:

— Ось побачиш, Петер, мабуть, на тебе вже не гнівається. Хто любить, той просто не зможе довго гніватися.

А коли Анна вже вирушала до школи, татко сказав їй на прощання:

— Може, він узагалі й не думав на тебе гніватись? Може, то його сестра все перебільшила!

Та, на жаль, Петерова сестра не перебільшила. Коли Анна зайшла до класу, Петер уже був там. Він стояв серед гурту дітей, які розповідали йому, що нового сталося в школі, поки його не було.

Анна сіла на своє місце. її серце билося прискорено. Попереду, навскоси від неї, викладав із ранця своє шкільне причандалля Герман. Він обернувся до Анни.

— Слухай,— сказав він,— моя мама запрошує тебе наступної суботи в кіно. Кінотеатр — у центрі міста і фільм — супер! Найсвіжіша новинка!

"Авжеж! — подумала Анна.— До найкращого кінотеатру! На найкращий фільм! Не була б то твоя мама!"

Але щоб догодити гномові, вона привітно усміхнулася до Германа й пробелькотіла:

— Шик! Я дуже рада!

Задзеленчав дзвоник. Діти, що скупчились навколо Петера, сипнули до своїх парт, а Петер кинувся вперед, до вчительського столу, й підбіг до вчительки. Анна почула, як він сказав:

— Будь ласка, пані вчителько, я більше не хочу сидіти з Анною. Можна мені пересісти? Байдуже, до кого.

— Про це не може бути й мови,— відповіла вчителька — Не буду я через кожні кілька тижнів улаштовувати пересідання. Тобі ж край хотілося сидіти саме біля Анни! Крім того, за кілька тижнів починаються канікули. Тож витримай уже кілька тижнів коло Анни. А після канікул, у новому навчальному році, підшукаєш собі інше місце.

Обличчя Петерове аж скривилося від люті, коли він сів біля Анни.

— Це підло! — прошепотіла Анна. Петер навіть не глянув на неї.

— Я ж тобі нічого поганого не зробила,— прошепотіла Анна. Петер так само вперто дивився вперед на класну дошку.

— Чому ти відразу повірив усьому, що тобі набалакав Міхі? — прошепотіла Анна.

Петер, так само дивлячись уперед на дошку, просичав:

— Бо то правда! Всі це кажуть! Чи, може, ти у нього вдома не була? І в кіно з ним не ходила, га?

Анна зраділа, коли вчителька подивилася на Петера й гукнула:

— Петере, увага! Годі балачок! Розмови — під час перерви! Ми тут не в кав'ярні!

Анна подумала: "Ніколи в житті я не зможу нічого пояснити Петерові, не згадавши про гнома. Слухай-но, гноме, чого мені не можна просто взяти й розповісти Петерові про тебе?"

— Ой, роби, що хочеш! — сказав гном кволим голоском — Я вже ситий усім цим по зав'язку! Я більше не даватиму тобі ніяких порад. Не можу! Своя сорочка кожному ближча до тіла. Мене страх з'їдає, що доведеться опинитись у голові якогось ледаща. Ні про що інше мені взагалі несила думати! — Гном захлипав: — Прикро, Анно, але я нічого не вдію. Краще засну оце й колись, може, прокинуся нещасною засохлою, зморщеною дрібочкою. Бувай, Анно!

Анна й сама трохи не розридалася з великого жалю до бідолахи гнома. Проте зціпила зуби й мужньо проковтнула сльози. А сама подумала: "Якби Петер хоч одненький раз побачив гнома, тоді б він мені повірив! І полюбив би мене знов!"

— Тільки не думай, що я ще хоч раз вилізу,— захлипав гном — Адже

14*

211

це щоразу призводило до біди! Сказано: ніколи не чини супроти власної природи! І це свята правда! Матиму добру науку на майбутнє, я її довіку пам'ятатиму. Розповідай про мене, кому заманеться. Хоч і всьому класові з учителькою вкупі! Але не сподівайся, що я тобі правитиму за речовий доказ!

Анна не посміла умовляти гнома. Вона розуміла: гном тепер у такому відчаї, що справді неспроможний перейматись її клопотами. У неї розбито любов. Але що це важить проти страхітливої загрози обернутись на камінно-тверду дрібку в голові негідника!

Анна подумки сказала гномові: "Засни, мій бідолашний! Якось я вже впораюся самотужки. Ти тільки покладись на мене!"

Петер на жодній перерві не заговорив з Анною. На радість Гер-манові. Герман зрозумів усе хибно. Він думав, що то Анна не хоче розмовляти з Петером.

Опівдні в роздягальні Герман сказав Акні:

— Якщо ти відтепер більше не ходитимеш після школи до Петера, то можеш щодня приходити до мене!

— Може, й приходитиму,— промимрила Анна — Побачу — На більшу люб'язність вона не спромоглася. Та Германові було й цього досить. Він так зрадів, що аж зашарівся^

І Анна зраділа. Вона подумала: "Йому здається, що я його люблю? То й добре! Це ж те, що треба!"

Коли Анна вийшла зі школи, Герман пішов з нею на ріг вулиці.

— Почекаю з тобою на твою маму,— сказав він.

Анна не прогнала Германа. Адже нудно стовбичити самій на розі вулиці.

Альма й собі пристала до їхнього товариства.

— Агей! — гукнула вона.-1 я з вами! Ви ж мої друзі — А тоді сказала до Германа: — Слухай, моя мама дозволила мені, щоб я сьогодні привела тебе до нас. Можна разом робити домашнє завдання. Та й узагалі, вдвох веселіше, ніж самому!

Видно було, що Германові не бозна-як сподобалася Альмина пропозиція, але він і не заперечував. Аж ось з'явилася машина Анни-ної мами й зупинилася на протилежному боці. Анна перебігла вулицю й сіла до мами в авто. Вона махала Германові рукою, аж поки мама не завернула за ріг наступної вулиці. "Махати рукою на прощання — то знак прихильності,— думала Анна,— а прихильність схожа на любов!" Анна була

задоволена з себе. Ще б пак! Вона ж сьогодні так поводилася з Германом, що гномові анітрохи не загрожувала небезпека зморщитись і зсохнутися!

— Ну, що Петер? — заклопотано спитала мама.

— Він зі мною не розмовляє,— відповіла Анна.

— От бовдур! — промурмотіла мама.

Анна кивнула головою.

— А втім,— сказала мама,— раніше чи пізніше таке мало статися й без гнома, й без Германа. Ревнивці завжди знайдуть причину для ревнощів, навіть якщо причини насправді не існує.

Анна подумала: "Може, й так, тільки я не можу закрити свою любов до Петера, як водогінний кран! А Пауль, а старші Петерові сестри, а немовлятко, а Петерові батько й мама! Я ж їх усіх любила, мені і їх не бачити ніколи — дуже гірко!"

І мама, наче прочитавши Аннині думки, промурмотіла:

— Так, так — це горе!

У маминому помешканні Анна спершу зробила домашнє завдання, тоді допомогла мамі натоптати стареньким одягом цілий лантух — для потреб Червоного Хреста. А потім вони з мамою протирали кахлі у ванній кімнаті, і мама сказала Анні:

— А що, якби ти написала Петерові листа?

— Що ж йому писати, як про гнома я розповісти не можу?

— Можна пояснити все, й не згадуючи про гнома,— сказала мама. Вона вкинула губку у відро, витерла руки й додала: — І ми це зробимо! Писати листи я завжди була мастак!

Мама подалася до кімнати, зняла з полиці друкарську машинку, поставила на стіл, сіла за машинку, заклала в неї аркуш рожевого паперу й надрукувала: ЛЮБИЙ ПЕТЕРЕ! Тоді зняла з клавішів машинки два вказівні пальці, якими друкувала, піднесла їх до губів і заходилася гризти нігті. Анна сіла коло мами й стала очікувати. Читати надрукований текст вона не наважувалася. Боялася, що завадить мамі складати листа.

Мама відняла вказівні пальці обох рук від рота й знов поклала на клавіші друкарської машинки. Затамувавши подих, Анна стежила за літерами, що їх вибивала на рожевому папері друкарська машинка:

Ти мене не розумієш, тож поясню тобі все в листі, річ ось у чім. "Ну, це я й сама придумала б,— міркувала Анна — Але що далі?" Мама друкувала:

Герман дуже до мене прихильний. Відтоді, як я це знаю, я почуваю, що мушу бути до нього привітна. Адже, крім мене, з ним ніхто не дружить. А кожна людина потребує когось, хто добрий до неї. Без цього Герман зробиться ще гіршим комедіантом, ніж він є. але це не має аж нічого спільного з моєю великою любов'ю до тебе. А як ти мені не віриш, то тоді ти грандіозний дурбас, не вартий моєї великої любові.

Мама вийняла рожевий аркуш з машинки.

— А не можна викинути останнє речення? — спитала Анна.

— Навіщо? — Мама похитала головою — Останнє речення найкраще. Повір!

Мама вклала Анні в руку авторучку.

— Підпиши — сказала вона. Анна завагалася.

— Викиньмо хоч "грандіозного дурбаса",— попросила вона. Але мама знов похитала головою.

— Адже він таки добрячий дурбас,— наполягала вона.— Треба ж казати правду! Якщо я викину "дурбаса", то це буде не лист, а прохання. А ти ж не прохачка, правда?

— Ні, не прохачка,— сказала Анна, струснула авторучку й підписала під надрукованим текстом:

Щиро вітаю. Твоя Анна.

Мама вклала листа в рожевий конверт.

Вона написала на конверті Петерову адресу. А тоді вони з Ан-ною понесли листа на пошту. Перше ніж укинути листа в поштову скриньку, Анна ніжно поцілувала рожевий конверт.

ДРУГОГО ДНЯ В ШКОЛІ...

Другого дня в школі Петер, як і напередодні, не озвався до Анни жодним словом.

Анна подумала: "Зрозуміло! Він ще не одержав листа. Поштар принесе його сьогодні до полудня. А прочитає Петер його аж опівдні!"

Під час великої перерви на подвір'ї до Анни підійшла Альма.

— Слухай, Анно,— сказала вона,— приходь сьогодні після уроків до мене. І Герман прийде. У мене люксовий ляльковий театр. Двоє гратимуть ролі, а хтось один буде за глядача.

Та Анна не мала часу на ляльковий театр. Вона мусила піти з мамою до зубного лікаря. У мами зробилася велика дірка в правому нижньому кутньому зубі. А мама нестямно боялася зубника. Без Анни вона так би й не пішла до нього. Просто з-під лікаревого кабінету втекла б і поїхала назад додому! Отож Анні довелося згаяти цілий пополудень на зубного. Ні-ні, він не свердлив увесь той час своєю бормашиною у мами в зубі! Але спершу мама довго тремтіла від страху на саму думку про зубного. Анні ж довелося її умовляти. Тоді поїхали до лікаря. На таксі.

— Я так нервуюся,— сказала мама,— що не зможу вести авто. Ще поїду на перехресті на червоне світло і вженуся в першу-ліпшу ліхтарню!

А потім Анна цілу годину сиділа в приймальні під кабінетом зубного й силкувалася відвернути мамині думки від страху перед цим кабінетом. Вона переглядала з мамою ілюстровані журнали. Коли надійшла мамина черга, вона хотіла пропустити вперед себе чоловіка, що мав іти до кабінету після неї.

— Я не поспішаю,— сказала мама йому.

Але той чоловік також не поспішав і відхилив мамину пропозицію. Було видно, що він і сам панічно боїться зубного.

— А тепер, мамо, візьміть себе в руки,— наказала Анна, стягла маму зі стільця і впхнула до лікарського кабінету.

Поки зубний свердлив, Анна тримала маму за руку. Лікар засміявся.

— Світ перевернувся догори ногами,— сказав він.— Дітлахи за по-водаторів і за втішальників мамам!

Після відвідин зубного мама була така знесилена, що потребувала відпочинку. Анна з мамою знову на таксі поїхали до татового помешкання. Мама лягла на канапі у великій кімнаті. Анна сіла робити домашнє завдання. Треба було написати десятеро речень. Завжди, коли гном спав, Анна мала мороку з правописом. Ось і тепер у десятьох реченнях вона зробила десять помилок. Тричі написала з малої літери власні назви, зате двічі з великої — дієслова, тричі забула поставити апостроф і двічі поставила м'який знак там, де не слід.

Мама перевіряла Аннину вправу, але була така квола, що не помітила жодної помилки. Усі десять помилок виявив татко — увечері, коли допомагав Анні готувати на завтра шкільний ранець. Мама на той час уже поїхала до себе додому. Тато заходився коло Аннинної вправи з вибілювачем чорнила і виправив усі десять помилок на "відмінно".

— З вас дуже милий татко,— похвалила Анна.

Потім вони з татком ще трохи подивились телевізор. А тоді викупалися обоє в пінявій ванні й помили одне одному голови. Миючи таткові голову, Анна розповіла йому про листа, якого написала мама від Аннинного імені. Татко визнав це за добру ідею. І те, що мама в листі написала, йому теж сподобалося.

— Коли Петер це прочитає, він просто муситиме знов до тебе привернутися,— сказав татко.

Про гнома Анна з татком не говорила. Вона помітила, що татко цього не хотів. У неї забриніла підозра, що він волів узагалі про гнома забути.

Уранці наступного дня Анна прийшла до школи найперша. Навіть учительки ще не було в класі. Вона сиділа внизу в учительській.

Анна сіла за свою парту. Вона так хвилювалася, що в неї тремтіли руки. Коли викладала все з ранця, вони дрижали так, що гумка й кольорові олівці попадали на підлогу.

Клас поволі заповнювали учні. Довкола Анни стало гамірно. Альма підійшла до Анни й розповіла, що вчора вони з Германом цілого півдня гралися в ляльковий театр, аж куріло!

— Якоїсь хвилини ми трохи не побилися,— сказала вона,— бо Герман корчив дурня, але взагалі він був супер!

І коли згодом прийшов Герман, то й він розповідав Анні, що вчора в Альми було суперклас!

— Альма весела,— сказав він.— І знає мільйон усяких жартів! А ще вона знає три пісні — ну геть недитячі! І коли співає їх, то аж качається з реготу! Сьогодні після школи Альма прийде до мене. А ти прийдеш?

— Я не знаю,— відповіла Анна — По мене ж приїде мама. Треба спитати, чи вона дозволить.

Германа ця відповідь начебто зовсім не засмутила.

— Ну, як не вийде сьогодні, то прийдеш завтра. Знаєш, я тепер після школи завжди буватиму з Альмою. Допомагатиму їй виконувати домашні завдання. Вона ж так довго пробула в Тіролі, а там вони вчили зовсім не те, що ми тут. Тому вона тепер багато чого до пуття не знає.

Петер зайшов до класу, аж як подзвонили на урок. Він сів біля Анни, запхнув шкільну сумку під парту, дістав Аннинога листа й поклав їй на коліна.

Лист був навіть не розпечатаний. На конверті Петер червоним олівцем написав великими літерами: прийняти відмовилися*

Анна запхнула листа в свій рожевий ранець і подумала: "Не може бути! Це неправда! Він навіть не прочитав мого листа! І це називається любов?! Так любить лише найдурніший дурноголовець!"

Анну охопив пекучий, справжній гнів. Для суму в її душі не залишилося місця! Цілого півдня Анна палала гнівом. І вважала, що це чудово! Розгнівана людина зовсім не така нещасна, як людина сумна! У гніві можна так пошпурити на парту гумку, що та гумка підскочить аж до стелі, і так уп'ястися в зошит пером кулькової ручки, що папір роздереться на клапті. А на великій перерві Анна сиділа на шкільному подвір'ї сама-одна на лавці під кущами бузку й так лупила підборами сандалів об жорству, аж курява летіла.

— Дурбас, дурбас, дурний-дурний-дурний дурбас! — примовляла вона при тому.

Коли перерва закінчилася і Анна підвелася, в землі біля лавки лишилися дві глибокі вибоїни, а підбори Аннинх

сандалів неначе хто, стесав іззаду навкіс, і на них теліпалося чорне гумове ґноття. А пекучий Аннин гнів минувся.

Анна вирішила після уроків зробити щось для бідолахи гнома. Вона подумала: "Піду до Германа й буду до нього ласкава!" Та перше ніж вона в роздягальні зібралася йому про це сказати, Герман уже зник!

— Вони з Альмою щойно пішли,— повідомила Зузі.— Такі рідні, просто наче в них на двох одна душа і одне серце!

Анна побігла до шкільних воріт і побачила, що Герман з Альмою вже підходять до перехрестя. Герман в обох руках ніс шкільні сумки: у правій — свою, а в лівій — Альмину.

— Агей, зачекайте! — вигукнула Анна й побігла до перехрестя. Та коли добігла, на світлофорі спалахнуло червоне світло і по цей бік вулиці зібралася ціла юрма людей, а Герман з Альмою були вже на тому боці.

— Агей, Германе! — гукнула Анна й махнула рукою.

Та Герман з Альмою не почули. Вони стояли перед вітриною крамниці іграшок і розглядали оксамитових звірят.

Герман поставив обидві сумки на тротуар і обвив однією рукою плечі Альми.

Анна опустила руку й подумала: "Отже, становище геть змінилося!"

-1 я так гадаю,— сказав гном. Голос його бринів весело. "Ти давно не спиш?" — подумала Анна.

— Мене збудив твій полум'яний гнів,— відповів гном — У твоїй голові зробилося так жарко, що я геть упрів!

"А як ти зараз почуваєшся?" — стурбувалася Анна.

— Як огірочок! — сказав гном.— Свіжий і бадьорий, як ніколи. Загроза опинитись у голові якогось негідника, здається, минулася-Гном захихотів — Це просто розкіш,— сказав він,— що Пан Чоловік перебрав на себе мою роботу. Він сам проклав лінію зв'язку між ЛЮБОВ і АЛЬМА!

"Може бути",— подумала Анна.

— А тому,— сказав гном,— годі тобі мордуватись через Пана Чоловіка. Він уподобав Альму. Альма вподобала його. І досить з т-'ю-го. Любов аж двох дівчат — то вже було б для нього занадто!

"Авжеж,— подумала Анна — Особливо, коли одній з тих двох дівчат ця любов так тяжко дається!"

На дорозі показалось мамине авто і ось уже під'їхало й зупинилося. Анна сіла до мами.

— Ну? — запитала мама.

Анна розкрила рожевий ранець, дістала листа й подала мамі.

— Яке зухвальство! — вигукнула мама.— Дурноголовець заслуговує добрячого ляпаса.— Мама обернулася до Анни: — Тобі дуже сумно, золото моє?

Анна похитала головою.

— Справді ні? — Мама, здається, не дуже їй повірила.

— Я була страшенно люта,— сказала Анна — Та це вже також минулося— Вона задерла одну ногу й поклала на спинку переднього сидіння — Погляньте, мамо! — Анна вказала на підбор свого сандалика— З люті я попсувала собі взуття.

Мама здивовано поглянула на стесаний навкіс підбор сандалика, з якого звисало чорне гумове ґнотття.

— І другий такий самий,— сказала Анна.

— Як же це тобі вдалося? — запитала мама.

— Я загрібала в жорству свою лють,— відповіла Анна.

— Непогана думка,— схвалила мама.— Треба запам'ятати про всяк випадок.

А потім Анна з мамою поїхали до найближчої взуттєвої крамниці й купили Анні нові сандалики, червоні, на пасочках, з блискучими камінчиками.

Мама купила взуття й собі. Білі босоніжки на височенних підборах.

— Так,— сказала мама після цієї подвійної купівлі,— я витратила всі свої гроші — Вона попорпалася в гаманці.— Того, що лишилося, на піцу в ресторані не вистачить!

— А на що вистачить? — спитала Анна.

— На чотири пончики й дві кока-коли,— відповіла мама.

Отож вони зайшли до кондитерської, купили те все, сіли в парку й попоїли пончиків та випили кока-коли. Мама, мружачись від сонця, запитала:

— Як твій гном?

— Тепер знову добре,— мовила Анна й розповіла мамі про нову любов — між Германом та Альмою.

— Колосально,— оцінила мама. І запитала: — А зараз він спить? Чи ні?

— Засинаю,— повідомив гном, позіхаючи.

— Ось-ось засне,— сказала Анна.

Мама нахилилася до Анни й прошепотіла їй у вухо:

— Солодких снів, любий гноме!

Анна притулилась головою до маминого плеча.

— А знаєте, мамо,— сказала вона,— татко не впорався з моїм гномом. Здається, таткові від нього моторошно.

— Простісінько може бути,— відповіла мама.— А тобі й не обов'язково говорити про гнома з татком. Ти ж можеш досхочу набалакатися про нього зі мною.

— А вам, мамо, від нього не моторошно? — запитала Анна.

— Та де там! — мама похитала головою — Мені лише трішки заздрісно, що в мене самої немає в голові гнома!

ЦІЛИЙ ДОВГИЙ ТИЖДЕНЬ..

Цілий довгий тиждень Петер не обзивався до Анни ані словом. Першого дня навіть жодного разу на неї не глянув.

Він уперто дивився вперед на класну дошку, а гном кепкував:

— Цей дурбас ще придбає собі закостеніння м'язів потилиці! Другого дня Петер уже інколи кидав на Анну вбивчий погляд.

А гном глузував:

— У дурбаса розлад зору! Він бачить замість тебе огидного павука!

Третього дня Петер очей не зводив з Германа та Альми. До нього почало доходити, що ті двоє — приятелі-нерозлийвода і що Герман куди частіше розмовляє з Альмою, ніж з Анною. А гном насміхався:

— Дурбас геть збився з пантелику!

Четвертого дня Петер почав щораз довше косувати на Анну. На уроках і на перервах. А гном кпив:

— Ох, як же дурбасові кортить встановити з нами контакт, та він не знає, з якого боку зайти!

А останнього дня того тижня на великій перерві, коли Анна вдвох із Зузі грали в "гумовий твіст", Петер підійшов і став поряд. Разів кілька він навіть розтуляв рота, ніби хотів щось сказати, але потім знов стуляв.

Анна подумала: "Він знову хоче зі мною дружити!" Вона вже мала підбадьорливо всміхнутись Петерові, та гном вигукнув:

— Слухай, не дурій! Нехай дурбас трішечки повариться у власному соку!

"І то правда!" — подумала Анна. І не всміхнулася Петерові.

А потім у неділю ввечері в татковому помешканні задзвонив телефон. Татко з Анною саме прийшли додому. Вони разом з мамою ходили купатися. Тато взяв слухавку.

— Це тебе, Анно,— сказав він і передав їй трубку — Петер, — прошепотів він.

Анна взяла слухавку.

— Алло,— сказала вона.

— Слухай, Анно,— озвався Петер — Ти не могла б завтра в школі дати мені того листа? Я б хотів його прочитати.

— Я його викинула,— збрехала Анна.

Лист лежав на її письмовому столі під прес-пап'є. Анна більше не хотіла його віддавати. Адже в листі писалося про "велику любов". Анна ж тепер не мала певності, що це правда.

— А ти не можеш написати мені вдруге? — спитав Петер.

— А ще чого ти хочеш, дурбасе? — глузував гном.

І Анна мимохіть повторила:

— А ще чого ти хочеш, дурбасе?

— Вибач,— пробелькотів Петер і поклав слухавку.

"Ох ти ж лукавий гноме,— подумала Анна,— чого ти щоразу накидаєш мені свою думку? Я ж зовсім не хотіла такого сказати!"

— Пардон,— промимрив гном,— відтепер я мовчу й більше ні в що не втручаюся!

Та так і зробив. Ні в понеділок, ні у вівторок не кидав ніяких глузливих зауважень на Петерову адресу. Хоча він, безперечно, набурчав би й наябедничав на Петера чимало всякої всячини. А тим часом Петер сидів поруч Анни мов смертельно хворий. Увесь блідий, очі зажурені, ні з ким не розмовляв, на перервах не підводився зі свого місця, навіть не торкався до свого бутерброда, а як учителька щось питала, відповідав так тихо, що вона нічого не розуміла й мусила перепитувати.

Анна подумала: "Якщо він зараз спитає, чи хочу я знову з ним дружити, я скажу: "Так!"

Навіть на це гном не подав голосу. Та Петер і не питав нічого. Проте він навіть без слів, мовчки був дуже ласкавий до Анни. Коли в неї скінчилася паста в авторучці й не знайшлося запасної, Петер вийняв свою "запаску" й посунув її до Анни.

Коли Анна хотіла стерти якусь лінію на своєму малюнку, а її тверда гумка лише бруднила папір, Петер простяг їй свою м'якеньку гумку. На кожній перерві він діставав із своєї шкільної сумки цукерку й мовчки клав на Аннину половину парти. Анна їла цукерки й була дуже зворушена.

У середу ввечері, коли Анна вилізла з маминої машини перед татовим будинком, на воротях стояла одна зі старших Петерових сестер.

— Я чекаю на тебе,— сказала вона Анні.— Бо мені треба з тобою побалакати. Знаєш, далі так не можна. Петер уже геть хворий від любові.

Петерова сестра зайшла з Анною до будинку й стала сходити з нею нагору.

— У Петера, так і дивись, що зовсім здадуть нерви,— сказала во-на.— Через нього й ми всі, гляди, позсуваємося з глузду! — Петерова сестра мала справді стурбований вигляд — Знаєш, що він мені вчора сказав плачучи-ридаючи?

— Ні,— відповіла Анна.

— Тільки ти більше нікому не кажи,— вела далі Петерова сестра-Цього ніхто не повинен знати!

-Атож,— сказала Анна.

Петерова сестра зупинилася посеред сходів, трохи нахилилася до Анни й мовила:

— Він сказав, що не винен у тих дурних ревнощах. Що в них винен гном у жовтій кепочці з козирком. Нібито він мешкає у Петера в голові і ото підбиває його на такі дурощі!

— О Господи, помилуй! — вереснув Аннин гном — Жовтяк! Та жовтяки ж усі схибнуті! Схибнулися, вигадуючи капості!

Анна не знала, що й казати Петеровій сестрі. Вона мовчки йшла сходами нагору. Петерова сестра подумала, що Анна мовчить від жаху. Ступаючи сходами слідом за Анною, вона сказала:

— Але я твердо певна, що в нього це затемнення минеться, якщо ти будеш до нього добра!

Нагорі під дверима помешкання Анна дістала з-за вирізу теніски в'язку ключів і відімкнула замок. У передпокої стояв татко.

— А, ти з гостею? — спитав він.

— Ні, я вже йду,— сказала Петерова сестра — Я лише повідомила Анні дещо — Тоді прошепотіла до Анни: — Отже, нікому нічичирк, будь ласка! — І побігла до сходів.

У татка в очах зажевріла цікавість. —1 що ж вона хотіла? — спитав він.

— Невеличка проблема з гномом,— сказала Анна.

Тато майнув із передпокою до кухні, мов добре змащена блискавка. З ніякими проблемами гномів він не хотів мати діла. Анна й собі зайшла на кухню, сіла на кутову лавку і, дивлячись,

як татко готував вечерю, спитала гнома, як же вони, оті, що в жовтих кепочках із козирками, роблять свої капості?

— Як вони їх роблять, я й сам не знаю,— сказав гном,— але те, що вони несамовиті, наш брат гном добре знає! У кожному разі, вони полюбляють сіяти в головах, де мешкають, підозру й недовір'я.

— А якщо я з ним побалакаю? Якщо озвуся до нього добрим словом у вухо Петерові?

Гном спершу нічого не відповів. Але як Анна подумала: "Агов! Що з тобою? Я ж тебе про щось запитала!",— він сказав:

— Та вони ж уперті, мов цапи! Такий упертюх не дасть тобі й слова вимовити! —1 гном знову замовк.

Анна догадалась: він щось обмірковує. Урешті-решт вона ж знала свого гнома! Тому терпляче дочекалася, поки він озвався знову:

— З кожним жовтяком треба розмовляти нашою рідною мовою. Бачиш, наш брат гном — двомовний. Ми вільно володіємо людською мовою і мовою гномів.

"А як вона звучить, мова гномів?" — зацікавилася Анна.

— Для тебе вона взагалі не звучить. Ми, гноми, спілкуємося між собою безгучно. Слова у нас зблискують, мов електричні іскри й передаються з мозку в мозок, але тільки коли ми наближаємося один до одного впритул. Мова гномів сягає недалечко.

— На яку відстань? — запитала Анна.

— На відстань товщини твого мізинця,— сказав гном.

Анна підвелася.

— Ви не могли б зготувати вечерю на годину пізніше? — запитала вона татка — Мені треба кудись піти.

— До Петера? — спитав татко. Анна кивнула головою.

— Переходь дорогу біля світлофора,— сказав татко. Анна кивнула головою.

— Хай тобі щастить, Анно! — гукнув татко навздогін, коли вона вибігла з помешкання.

Двері Анні відчинила Петерова мама.

— Я вже за тобою скучила аж-аж-аж! — сказала вона.

— А я за вами! — відказала Анна.

Вона пройшла до більшої кімнати. Петерів тато лежав на канапі. Немовля лежало в нього на животі. Воно виплюнуло з рота "пустушку" і всміхнулося назустріч Анні. Петерів тато вигукнув:

— От добре, що ти знову з нами!

Старша Петерова сестра, та, що приходила до Анни, сиділа коло столу й лакувала нігті. Вона підморгнула Анні. З дівчачої кімнати вийшла друга Петерова старша сестра.

— О, наша Анна! — вигукнула вона — Ну, тепер прощавай, журбо! —Вона вказала на кімнату Петера й Пауля — Пауль пішов до свого приятеля. Заходь до Петера. Там вам ніхто не заважатиме!

Петер стояв біля вікна й дивився на вулицю. Він наче зовсім не чув, що в гості завітала Анна. А почути мав би: крізь тонкі стіни кімнати хлопців було чутно кожне слово!

Анна підійшла до Петера. Вона взяла його за руку й підвела до двоярусного ліжка. Анна сіла на край нижнього ліжка, Петер — поруч неї. Анна присунулася до Петера зовсім близько й прихилилась головою до його голови. Так, що її ліве вухо торкалося Петерового правого.

— Розумієш, мій — у фіолетовому ковпачку,— сказала вона —1 зараз він хоче побалакати з твоїм. Своєю гном'ячо-електричною мовою. Ми їх почути не зможемо.

Довгенько сиділи так Петер із Анною. Вухо до вуха. Вони не розмовляли, щоб не заважати гномам. Лише міцно трималися за руки. Гномів справді було зовсім не чутно. Анні тільки немовби ледь-ледь поколювало у вусі. Потім ущухло і Анна з ледь вловного миттєвого лоскоту збагнула, що її гном знову шаснув у глиб вуха. За мить він сказав:

— Жовтик звелів якнайуклінніше просити вибачення! Він зрозумів, що підозрював тебе несправедливо.

Анна кивнула головою і трохи відсунулася від Петера, щоб можна було дивитися йому в обличчя. Очі в Петера були заплющені. "Він розмовляє зі своїм гномом",— подумала Анна. Потім Петер розплющив очі й сказав до Анни:

— Він присягається, що більш ніколи не вбиватиме мені в голову ніяких дурниць. Щоправда, він частенько багато чого обіцяє, а потім не дотримує обіцянки.

-1 мій часом також корчить дурня,— сказала Анна,— але як я з ним сперечаюся, то зрештою він щоразу поступається.

— Я його просто більше ніколи не слухатиму,— сказав Петер. Він знов присунувся ближче до Анни й прихилив голову до її голови. Так вони й сиділи, вухо до вуха. Проте у вухах їм більше не лоскотало.

— Мій уже, напевно, спить,— сказав Петер — Йому треба дуже багато спати.

— Моєму також,— мовила Анна.

Так і сиділи Петер з Анною, аж поки Петерова мама постукала у двері й гукнула:

— Є варенички з абрикосами! Якщо ви не прийдете негайно, вам нічого не лишиться!

Тоді Петер з Анною скочили на рівні й, тримаючись за руки, побігли до більшої кімнати. Десять вареничків ще залишилося. їх з'їли Петер з Анною. Кожний вареник вони ділила навпіл: одну половинку з'їдала Анна, другу — Петер. Навіть яблучний сік вони пили разом, з однієї склянки.

Після вечері вся Петерова родина проводжала Анну додому. Навіть Петерів тато пішов з усіма, хоча в нього ж ото дуже боліли ноги. І Анні дозволили підпихати візок з немовлям.

На розі вулиці неподалік від будинку Аннииного тата їм зустрілася якась жінка. Вона привіталася з Петеровою мамою, зупинилася й сказала:

— Отакої! Я думала, що у вас п'ятеро дітей, аж бачу, у вас їх шестеро!

А Петерова мама преповажно їй відповіла:

— Аякже, шестеро, шестеро! То була б біда, якби їх було в нас тільки п'ятеро!

Аж як та жінка відійшла далеко і вже не могла їх почути, вони всі вибухнули реготом. І реготалися до самих воріт перед будинком, де мешкав Аннин тато.

Тато Анни стояв угорі перед відчиненим вікном великої кімнати й махав Анні рукою. Анна, Петер, його старші сестри, Пауль, немовля та Петерові тато з мамою замахали руками у відповідь.

Анна сказала Петерові:

— Якщо ти в неділю підеш зі мною й моїми татом і мамою в Пра-тер, то всі думатимуть, що в моїх тата з мамою двоє дітей.

Потім Анна побігла до будинку й помчала сходами нагору. Тато стояв у відчинених дверях помешкання.

— Все о'кей? — запитав він.

— Суперо'кей! — відповіла Анна — Я — шоста дитина Петерових тата й мами, а Петер — ваша з мамою друга дитина.

— Ну, тоді у світі на двоє дітей побільшало,— промурмотів татко.

— А порахував чолов'яга неправильно, еге ж? — запитав гном. Анна подумала: "З одного боку, так, але з іншого — то й ні".

— Для мене це занадто мудро,— сказав гном і позіхнув — довго й виразно. Тричі поспіль. Анна й собі позіхнула разом з ним довго й виразно. Тричі поспіль.

— Так-так,— сказав татко,— щастя втомлює.

— Ну, тоді я, мабуть, найщасливіший гном у світі,— промимрив гном і захропів.